

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska ledaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnice: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izbeja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

SCLOVENECE

Abbonamenti: Meta 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Vojno poročilo št. 906 Spopadi motoriziranih oddelkov Več sovražnih oklepnih vozil uničenih 6 sovražnih letal sestreljenih

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

V spopadih med obojestranskimi motoriziranimi oddelki zahodno od Derne je bilo uničenih nekaj sovražnih oklepnih vozil.

Slabo vreme je oviralo delovanje letalstva na obeh straneh. En »Curtiss« je bil sestreljen.

Nemški lovci so nad alžirskimi obalami zapletli v boj sovražna letala, od katerih so pet letal sestrelili.

Ruske izgube pri Tuapseju in Alagiru

Nemški tanki so odbili močne sovražne napade ter prijeli mnogo ujetnikov - Bombni napadi na angloameriške postojanke v francoski Severni Afriki

Hitlerjev glavni stan, 18. nov. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

V hribovitem ozemlju severovzhodno od Tuapseja je bila potolčena manjša obkoljena sovražna skupina po ponesrečenih izpadnih poskusih.

Romunske čete so na odseku pri Alagiru vrgle Sovjete nazaj v gorove.

Nemški tanki so odbili močne sovražne napade ter na nekem drugem mestu na neki prednji postojanki uničili sovražne sile. Prijetih je bilo nad 300 ujetnikov in številni plen.

V Kaspiškem morju je nemško letalstvo

potopilo tri ladje, med katerimi je bila ena petrolejska ladja.

Afrška oklepna armada je vodila zaščitne boje s sovražnimi oklepnimi skupinami ter je uničila nekaj tankov.

Ponovno so bile bombardirane pristaniške naprave in skladišča goriva v Boni, kakor tudi letališče Maison Blanche pri Alžirju.

V letalskih bojih nad tuniško in libijsko

obalo je sovražnik zgubil 5 letal. Pogrešana so tri lastna letala.

Posamična sovražna letala so preteklo noč priletela nad nemško in dansko obalno področje. Pri napadu sovražnih bombnikov na neko mesto ob francoski atlantski obali je imelo civilno prebivalstvo izgube. Nočni lovci so skupno s mornariškim topništvom sestrelili dva angleska bombnika.

Nova japonska pomorska zmaga

Potopljenih je bilo 8 križark, 4 do 5 rušilcev ter ena prevozna ladja, poškodovanih pa 12 ladij — Sestreljenih je bilo tudi 82 ameriških letal

Tokio, 18. nov. AS. Glavni cesarski stan sporoča, da so enote japonske vojne mornarice na 18. november napadle sovražna letalska oporišča na Guadalcanalu ter povzročile veliko škodo na letališčih in letalskih napravah. 14 japonskih vojnih ladij, ki so spremljale japonske čete, je odbilo močne napade sovražne eskadre. Ista skupina se je nato severovzhodno od Guadalcanala spoprijela z veliko sovražno mornarico, sestoejo se iz dveh bojnih ladij, 4 križark in mnogih drugih manjših enot. Japonska eskadra je takoj posegla v bitko ter potopila večino sovražnih ladij in poškodovala obe bojni ladji. Ostanke sovražne eskadre so se nato umaknili proti jugu. Ugotovljeno izgube, zadane sovražniku v borbah med 12. in 14. novembrom, so sledeče: potop-

ljenih je bilo 8 križark, od katerih so bile tri srednjevelike, 4 do 5 rušilcev ter ena prevozna ladja. Skupno je bilo potopljenih 13 ali 14 ladij. Težko poškodovane pa so bile: tri križarke, trije ali štiri rušilci in tri prevozne ladje. Lažje sta bili poškodovani dve bojni ladji. Skupno je bilo poškodovanih 11 do 12 ladij. Poleg tega je japonsko letalstvo sestrelilo 63 letal v bitki in 19 na tleh. Japonske izgube so: potopljena je bila ena bojna ladja ter ena težko poškodovana, poleg tega pa je bila potopljena še ena križarka ter trije rušilci, težko pa je bilo poškodovanih 7 prevoznih ladij, 32 letal se je vrglo na sovražne ladje, 9 nadaljnjih letal se ni vrnilo. Sedanja bitka se bo imenovala strelja bitka pri Salomon-skih otokih.

Nemški tisk ob sedmi obletnici sankcij

Berlin, 18. novembra. AS. Nemški tisk piše, da je danes 18. november, obletnica sankcij, katerih žrtve je postala Italija leta 1935 za časa vojne v Abesiniji ter poudarja, da se je v tej dobi Nemčija nahajala na strani Italije. »Deutsche Allgemeine Zeitung« piše, da se 18. november 1935 lahko smatra za rojstni dan Osi. V nasprotju z drugimi narodi, ki so se pridružili sramotnim sankcijam proti Italiji, se Hitlerjevska Nemčija ni držala ob

strani, marveč se je odkrito pridružila Italiji. Takrat je svet prvič razumel, da imata fašistična in narodnosocialistična revolucija iste cilje in iste ideale ter da korakata vzporedno. »Völkischer Beobachter« poudarja, da se je v naslednjih letih, ki so sledila sankcijam, italijansko-nemško prijateljstvo vedno bolj krepilo, dokler ni postalo nerazdružljiv blok duha in orožja, ki se danes bori za ustvaritev novega reda v Evropi.

Anglosaška gonja proti Darlanu

Rim, 18. nov. AS. Afera z Darlanom povzroča v obeh anglosaških prestolnicah ter med begunskimi vladami najrazličnejše komentarje. Povsod so začeli jasno spoznavati, da so se poslužili admiralja Darlana kot »priloge« lutke. To se ne vidi samo iz zadržanja generala De Gaulleja, ki se boji morebitnih tekmecev v Darlanu in Giraudu, marveč tudi iz izjave predsednika Roosevelta, ki je dejal na zadnjem sestanku z zastopniki tiska, da je bil politični sporazum, ki ga je sklenil general Eisenhower v Severni Afriki sle začasen ukrep, ki ga upravičujejo edino vojaški razlogi za omogočitev čim hitrejši zasedbe Maroka, Alžirja ter za ohranitev življenja številnih ameriških vojakov. Iz tega se torej jasno vidi, da namerava Roosevelt že zdaj odstraniti Darlana iz francoskega poveljstva v Alžirju, kakor vrže proč pomarančo, ko si jo izželi. Ta namen so potrdili tudi londonski krogi, ki so izrazili upanje, da je sodelovanje z admiralom Darlanom le prehodnega in priložnostnega značaja. General De Gaulle s svoje strani ni hotel poslati v Severno Afriko zastopnikov takozvane »borbe se Francije«. To zadržanje Roosevelta, Churchilla in drugih je nov dokaz anglosaške hinavstva, ki uporabi vsa sredstva za to, da bi se drugi borili za njih.

Bern, 18. novembra. AS. Gonja proti Darlanu zavzema v Londonu in Washingtonu vedno večji obseg. De Gaulle je bil sprejet pri Churchillu in je gotovo tudi zahteval od njega, naj ga še nadalje obdrži na vodstvu francoskih desidentov. Angleži in Amerikanci skupno očitajo Darlanu, da ni imel toliko vpliva, da bi spravil na njihovo stran francosko mornarico, kar je bil verjetno glavni cilj anglosaško-ameriškega vdora v Alžir.

Rim, 18. nov. AS. Podpredsednik angleške vlade Attlee je v Churchillovem imenu odgovarjal na vprašanja v spodnji zbornici ter je odklonil izjavo o položaju admiralja Darlana v francoski Severni Afriki. Dejaj je samo, da ni bilo med generalom Darlanom in generalom Eisenhowerjem ter drugimi osebnostmi nobenih razgovorov, ki bi veljali sedanjemu vojaškemu položaju v Afriki.

Polom anglosaške blokade

Ankara, 18. nov. AS. List »Cumhuriyet« se bavi v enem svojih člankov z blokado, s katero bi Anglosasi radi dosegli zmago nad Oso. Toda, pripominja list, med prejšnjo in sedanjo vojno je v tem pogledu velika razlika; zdaj je Os elotila vse potrebno za preprečitev nevarnosti. Os je zelo razširila svoje pridobitve in je zlasti z zasedbo velikanskih virov v Sovjetski Rusiji preprečila nevarnost lakote. Po drugi strani pa je

bitka za Atlantik obenem tudi protiblokada za Anglosase, ki jih je oropala svobode gibanja na morjih, za katero se morajo Anglosasi boriti z velikimi izgubami. Končno je vstop Japonske v vojno ob strani Osnih sil odvzel ves pomen toliko opevani bogataški blokadi.

Švica zopet protestira

Bern, 18. novembra. AS. Uradno poročilo pravi, da se je Zvezni svet znova bavil s kršitvami švicarskega zračnega prostora dne 7., 13. in 15. novembra s strani angleških letal navzlic sprejetim zagotovilom angleške vlade in je zato naročil švicarskemu poslaniku v Londonu, naj vložil oster protest proti tem ponovnim kršitvam.

Portugalski protest v Londonu

Lizbona, 18. nov. AS. Portugalska vlada je v Londonu in Washingtonu protestirala, ker so te dni angleška vojna letala večkrat letela nad portugalskim ozemlje.

Pogovori s slovenskim ljudstvom: Vojna

Casnikar g. Alessandro Nicotera je imel snoči po radiu Ljubljana naslednje predavanje:

Ni naša naloga komentirati vojnih dogodkov. Mi smo si odredili nalogo, da razlagamo našo misel Slovincem in sicer o stvareh, ki se tičejo naše pokrajine; mi moremo govoriti o nas, Italijanih in Slovincih, ki smo združeni v tej Ljubljanski pokrajini, in po možnosti razložiti Italijanom čustva in namene Slovincem, v kolikor jih sami zamoremo slišati in tolmačiti.

Če se dotikamo vojne, tedaj je to zaradi tega, ker prihajajo odmevi v naš okvir, kjer nekateri rajši slišijo neke gotove novice, za druge se pa ne zmenijo in se v gotovih trenutkih v svojih dušah navdušujejo zanje.

Enkrat smo že odsvetovali ljudem, mešati stvarnost s lastnimi željami; to se končuje z velikimi razočaranji. Pripisovati večji pomen tistim novicam, ki ugajajo in manjši pomen tistim novicam, ki niso ugodne, ne pomeni, da mora zaradi tega položaj postati drugačen, kakor pa si mi sami želimo, da bi bil. Naše ali vaše nade ne bodo spremenile poteka dogodkov. Kakšno izkrcanje ali kakšna zmaga ne more odločiti usodo vojne in tako sklepanje velja za prijatelje in za sovražnike.

Moramo biti tedaj zelo previdni in ne smemo precejevati, pa tudi ne podcenjevati dejani.

To pa pravimo zaradi tega, ker smo že več ko enkrat odkrili, da se slovensko razpoloženje lahko ogreva ali hladi neodvisno od letnih časov...

Da bi bili bolj jasni, povemo, da se lojalnost — ta preprosta in zvečena beseda, na katero se tako pogosto sklicujejo — meri tudi po načinu, kako Slovenci sprejemajo vojna poročila. To je posreden, toda nezmotljiv način. Ali pa ti odmevi niso v skladu z našimi. Rekli boste: »Ta jo je pa pogruntal!« Razložili bomo svojo misel:

Rečeno je bilo in ponovljeno, da je možno sožitje, možno sporazumevanje, načelo za konstruktivno življenje brez temeljne lojalnosti.

Dokler Slovenci v celoti in popolnoma ne bodo dokazali takega jasnega duhovnega razpoloženja.

Nadaljevanje na 2. strani.

Italija ni pozabila sramotnih sankcij!

Ljubljana, 18. novembra.

Danes je poteklo sedem let, odkar so bogataške države nastopile s sankcijami proti Italiji. Dne 18. novembra 1935, ko se je Italija vojskovala v Abesiniji, so Italiji sovražne države z Anglijo na čelu začele z gospodarskim obleganjem Italije, ki ga je Italija sicer zmagovito prestala, toda spomin na to žalostno, evropske civilizacije nevredno dejanje bo ostal neizbrisno zapisan v srcih vseh Italijanov.

V tem času je angleško brodogradništvo začelo strahovalno nastopati v Sredozemlju, hoteč obkoliti Italijo, ji preprečiti zveze z Afriko in jo tako stisniti in streti. Vsa ta prizadevanja so bila, kakor nam zdaj že pove zgodovina, brez vsakega uspeha. Italija je zavedajoč se svojih naravnih pravic v Sredozemlju in Afriki dvignila fašistično revolucionarno zastavo, angleška oholost je trčila orvišč ob vero in pa ob moč Mussolinija, ki je

popeljal svoj narod v boj proti krivičnemu sovražnemu nasilju.

Fašistična Italija je zmagala v sankcijski vojni. Sovražnik je v začetku sankcij ponočno zatreljal, da bo Italija gospodarsko, moralno in vojaško klonila in da bo nekaj mesecev vojne v Abesiniji izrpalo vse narodne energije. Pa se je zmotil. Italiji je usojeno premagati vse krize, v katere je zapletena. To je ritem, ki vlada v italijanski zgodovini. Kakor je Italija takrat zbrala vse svoje narodne sile in je zmagala, tako je na nogah tudi danes, ko jo navdajata ista volja in preveča ista gotovost v zmago. Kakor je Italija pod Mussolinijevim vodstvom takrat premagala naval bogataških sil, tako bo trdno strnjena okoli svojega vzvišenega Vladarja in Duceja in neomajno združena s svojimi zavezniki zmagala tudi v sedanji vojni ter s tem rešila nele sebe in svoj imperij, marveč celotno evropsko civilizacijo.

Tople Grandijeve besede v zbornici:

»Srce italijanskega ljudstva bije s srcem Genove«

Rim, 18. nov. AS. Pod vodstvom predsednika nika zbornice fašijev in korporacij Grandija sta se danes sestali zakonodajni komisiji za pravosodstvo in industrijo. V začetku je imel predsednik naslednji govor: »Tovariši! Nov napad je včeraj zadel Genovo. Napadel je to nadvse plemenito mesto, polno tisoletne slave, gospodarico Sredozemlja in vrata Evrope, napadel je junaško ligursko ljudstvo, iz katerega so izšli Kolumb, Doria, Garibaldi in Mazzini, sovražnik, ki se je od Genove naučil pomorske smelosti, umetnosti trgovanja in ustanavljanja kolonij, zdaj pa jo v svojem besu mori in pustoši. Srce italijanskega ljudstva bije s srcem Genove. Naša zakonodajna zbornica hoče biti danes tolmač tega narodnega čustva bratske solidarnosti in mogočnega ponosa. Genova je dala vzgled, kakšnih kreposti, odporne sile moškega in krščanskega poguma je zmoglo italijansko ljudstvo. Značaj Italijanov se je koval skozi stoletja nasprotovanj in pustošenj v trdih vojnah proti mogočnim sovražnikom, toda vedno je izšel iz dolgih žalostnih preizkušenj živ in zmagovit, kakršen bo izšel tudi jutri.

Sovražnik upa, da bo z razdejanjem naših hiš in naših ognjišč, naših cerkva in naših slavnih trgov zlomil v italijanskem ljudstvu duha ljubezni do domovine. Proti sovražnemu nasilju

nad sveto zemljo domovine se cela Italija strinja. V železno voljo do odpora in zmage. Ne bo klonil duh Ligurcev in ne bo klonil duh italijanskega ljudstva. Ta nadvse srdita in trda volja je naredila iz vsakega mesta bojišče in iz vsake hiše bojni jarek: ljudstvo se bije s svojimi vojniki in blizu svojih vojakov kakor v antičnih vojnah. V svoji odločnosti in rodoljubni disciplini narod ve, da zahteva vojna bridke in trde preizkušnje, predno je dosežena zmaga. Italijansko ljudstvo ve, da v tej vojni, ki je Italija ni izzvala in ki jo je svojevoljno hotel sovražnik, ne gre le za njeno veličino, marveč za obstoj domovine same. To našo domovino hoče sovražnik uničiti in z njo našo civilizacijo, naše narodno edinstvo, delo, žrtve in junaštva štirih generacij od preporoda do danes, bodočnost naših sinov.

Kakor kljubujejo italijanski vojaki z neustrašenim pogumom na daljnjih bojiščih v Rusiji ter na s krvjo napolnjenih pušavah v Afriki, na nebu in morju, ki branita domovino, tako se bori Italija, strnjena okoli Kralja in Cesarja in Duceja ter je bolj kakor kdaj odločena vztrajati, boriti se, zmagati.

Besede predsednika Grandija so bile sprejete z živim odobravanjem zborovalcev.

Anglija bo na lastni koži občutila moč Nemčije

Berlin, 18. novembra. AS. Nemški propagandni minister dr. Göbbels je imel v Wuppertal Elberfeldu pred številnim poslušalstvom govor, v katerem je razpravljal o mednarodnem položaju. Poudaril je med drugim, da so se dogodki v nasprotju s »sovražnikovimi pričakovanji« razvijali ugodno in da so nemške oborožene sile v letošnji poletni in jesenski borbi na vzhodu znova zadivile evet bodisi po svoji osebnosti, bodisi po svoji produktivnosti. Večina ciljev, določenih za letošnje ofenzivo je bila dosežena. Sovjetska Rusija je izgubila najboljše in najizdatnejše del svojih poljedelkih in industrijskih pokrajin, ki so prešle v aktivno bilanco nemškega gospodarstva. Naš cilj je vedno, je dejal minister Göbbels, zadati sovražniku takšne in tolikšne udarce, da bo uničena njegova napadalna moč, ki grozi Evropi.

Sovražnik ei je izbral najslabšo točko za nov

Finančni ukrepi v Turčiji

Carigrad, 18. novembra. AS. Od danes naprej so v turških bankah blokirani vsi tekoči računi in zamrznjeni vsi krediti. Očividno je to varnostni ukrep za izterjevanje davkov na velike dohodke, ki so bili pred nekaj dnevi izglasovani v turški narodni skupščini. Novi davek zadeva kmetovalce, osebe, katere imajo nepremičnine, ki jim nesejo letno nad 2500 turških lir dohodkov in razne druge. Višino davka bo določila posebna komisija, ki bo vsakemu posamezniku ta davek predpisala. V večini primerov davek ne bo manjši od polovice čistih letnih dohodkov.

Largo Caballero izročen Špancem

Toulouse, 18. nov. AS. V rokah španskih oblasti so že od predvčerajšnjem bivši predsednik rdeče španske vlade Largo Caballero in številni drugi španski komunisti. Te so v nezasedeni Franciji prijeli nemške oblasti ter jih izročile španskim oblastem.

Evgen Schneider umrl

Pariz, 18. novembra. AS. Včeraj zjutraj je v svojem stanovanju v Parizu nenadoma umrl Evgen Schneider, lastnik in voditelj velikih tvornic v Creuzot.

Delna mobilizacija v Španiji

Madrid, 18. novembra. AS. Z odlokom generala Franco so ministri za vojsko, mornarico in letalstvo dobili pooblastilo, da zapovedo delno mobilizacijo oddelkov, o katerih bodo sodili, da so potrebni za izpolnitev in ojačenje enic, odvisnih od teh ministrstev, in da zapovedo vpoklice višjih in nižjih rezervnih ter pomožnih častnikov, če bi službene potrebe to zahtevale. Utemeljitev pravi, da sedanji položaj svetovne vojne, ki je zajela predel, ki je bil do zdaj miren, in ki se vedno bolj bliža Španiji, njenim kolonijam in njenemu

protektoratu, narekuje ta korak iz razlogov osnovne previdnosti, da se ojačijo ukrepi, ki dajejo poročilo, da bo Španija obvarovana pred vojno, kakor je to v skladu z obrambo njene ozemeljske celotnosti in njene samostojnosti ter zagotavljajo ohranitev miru na njenem ozemlju. Ukrep o delni mobilizaciji je treba izvajati tako, da se ne bo nič spremenilo redno kmečko, industrijsko in gospodarsko delo in da se ne bo motil prerod države, ki je vsak dan močnejši, temveč da se bo ta prerod kar se da pospeševal.

Vladarjeva zahvala ljubljanskemu županu

Kod odgovor na brzojavno čestitko, ki jo je ljubljanski župan poslal Nj. Vel. Kralju in Cesarju ob priliki njegovega rojstnega dne, je Vlada blagovolila odgovoriti sledeče:

»Nj. Vel. Kralj in Cesar je zelo blagohotno sprejel vroče čestitke, ki ste mu jih poslali v imenu ljubljanskega mesta ter se toplo zahvaljuje. — Dvorni minist. Acquarone.

(Nadaljevanje s 1. strani)

nja, ne bodo mogli zahtevati postopek, ki ga vse-kakor odkrito in na splošno zahtevajo; tak postopek je Italija ponudila na lastno pobudo in ga je nato morala prekiniti prav gotovo ne po svoji krivdi.

Zato je torej potrebno osvetliti način, kako Slovenci sprejemajo vojna poročila in sicer med drugimi stališči, ki jih skušamo nekoliko obrazložiti.

Najprej moramo zabeležiti, da je še mnogo takih, ki se napajajo pri virih nasprotne propagande. Drugi so pa zopet taki, ki so v svojih ohromelih naziranjih neozdravljivi. Nevednost pa stori še svoje. Nevednost dopušča kroženje mnogih nesmiselnih idej in proti temu resnično ni sredstva. Nevednost pripušča preprosto razpravo o vsem. Za nevedneže je strategija sredstvo za prebijanje časa; ali ste opazili, da vsi nevedneži vedo razpravljati o visoki strategiji in ni važno zanje, če so šele sedaj slišali o Salomonskih otokih in o pristanišču Dakarju?

Toda ta vrsta ljudi nas ne zanima. Zanimamo se za tiste plasti meščanstva, na katere bi se mogel naslanjati kateri koli trenutni ali bodoči politični program.

Prebivalci pokrajine pa se morajo sami pobrigati za to, če naj bo ljubljanski pokrajini zagotovljeno življenje in zato se morajo pobrigati pred oblastmi; če pa vlada pri izvajanju svojih načrtov še preveč vpoštevata obnašanje in izraženo voljo prebivalstva, tedaj je kar najbolj na mestu, da mora to obnašanje in to voljo prevečati predvsem nadvse jasna lojalnost.

Ta lastnost, ki je prozorna, dejansko dopušča, da se po vsej svoji vsebini spregleda vsa iskrenost in vsi pridržki.

Iz tega tedaj izvira, da se sleherno negativno obnašanje slovenskega občinstva pozna na pogojih socialnega in gospodarskega življenja.

Splošno duhovno razpoloženje glede vojnih dogodkov je odločilni faktor za smerice, ki jih vlada sprejema in po svojih izvršnih organih v tej pokrajini izvaja. V obračunih ob koncu vojne bo treba računati z vsemi nerazumevanji in z vsemi dokazi sovraštva, ki so jih Slovenci — odsek za odsek — izkazovali, ko se v teh mesecih igralo s svojo usodo.

Naj si nihče ne domišlja, da bi vzbudil v nas kakšno koli negotovost; mi imamo o zaključku vojne pravo mistično prepričanje in zato se naša duša ne more omajati.

V nas fašisti je prepričanje tako globoko zakoreninjeno, da je kos vsaki potrebi, pa četudi je ta prehodno trda.

Vemo, da so Slovenci, katerim se je posrečilo ugotoviti, iz kakšne snovi je italijansko ljudstvo: kajti zelo težko je v vseh podrobnostih spoznati drugo ljudstvo.

Tisočletjem tradicij se je v globini italijanskega ljudstva priključila še 20 letna tradicija fašizma, ki ga oživlja vsa prejšnja zgodovina. Fašizem živi v srcu vsakega Italijana kot odkritje, to je mogočna misel, ki osvetljuje to stoletje; to je misel, ki je uredila socialno vprašanje in je zaključila stoletni boj razredov, ko je napovedala, da se sile proizvodnje ne smejo bojevati med seboj, kakor to hoče marxizem, pa tudi kapitalizem, ampak morajo tehniki in izobraženstvo sodelovati med seboj v popolnem sporazumu in to ravno v korist proizvodnji.

V primeri s to ogromno resnico, ki je zasidrana v 45 milijonih Italijanov in še v stotini milijonov Evropejcev, v primeri s prepričanjem, da gre v tej vojni za vse do izčrpanja, tendence novice in lažniva propaganda ne morejo in ne bodo mogle omajati neomajljive vere italijanskega ljudstva.

Če hočejo Slovenci tako meriti svoje obnašanje z obnašanjem Italijanov; če hočejo volniti za možnostjo zmage skozi odmeve vojnih poročil; če hočejo iz dejstev samih črpati gotovost, tedaj jih opozarjamo, da ne oblikujejo dejstva gotovosti italijanskega ljudstva, ker so dejstva čisto izvezta nadzorstvu (pa če tudi popolnoma nadzirana in resnična), ampak še nekaj bolj konkretnega od resnice, ki se ne naslanja vedno na dogodek: in to, kar jih preveča, to je vera.

Po načelih stare nezmotljive pameti črpajo Italijani svojo moč ne iz zunanjih dogodivščin, ampak jo imajo v sebi. Čutijo, da se lahko vse tisto, kar so mogli izvesti v 24 urah, podre in uniči v naslednjih 24 urah. Tisto pa, kar ne more biti uničeno, je njihova vera, tako stara vera, tako neporušljiva vera. Ponovili bomo besede Pascala in zatrdili, da »ni nič tako gotovega, kakor vera«.

Evo, od tod izvira v dušah Italijanov gotovost in prepričanje o zmagi.

Prostaško blatenje spomina dr. Marka Natlačena

Komunistično zakotno glasilo »Slovenski poročevalec« je sedaj vendarle priznalo, da je bil bivši ban dr. Marko Natlačen ubit po nalogu komunistične stranke. Dosedaj je namreč komunistična propaganda razširjala govorice, češ da so ga ubili drugi in da so potem umor podtaknili komunistom. Nekateri naivneži, ki verjamejo vedno le to, kar jim nudi komunistična propaganda, so seveda verjeli. Sedaj pa je v brk njihovi neumnosti »Slovenski poročevalec« sam »uradno« priznal umor dr. M. Natlačena kot »justifikacijo« komunistične organizacije in skuša na dolgo in široko opravičiti zločin. Tri strani svojega zakotnega lista uporablja zato, da blati spomin bivšega bana in ga skuša prikazati kot nekega »izdajalca«.

S čim torej opravičuje komunistična stranka umor dr. Natlačena?

Najprej mu očita, da je imel stike z okupacijsko oblastjo. Po pojmovanju komunistov bi naj bil zločin, imeti stike s okupacijsko oblastjo! Vsak naj bi bil izdajalec, kdor se lojalno in pošteno podreja in kdor odkritosrčno izpolnjuje vse tiste dolžnosti, ki mu jih ne samo dovoljuje, marveč celo nalaga mednarodno pravo in krščanska morala! Toda komunistična propaganda je skušala prevreči pravne in moralne pojme in jih izključno podrediti ciljem komunistične revolucije. A pravo in morala se ne spreminjata kar tjavendan! Ko komunisti kritizirajo in obsojajo zadržanje pokojnega dr. Marka Natlačena do oblasti, naj vedo, da je njihovo zadržanje v popolnem nasprotju z mednarodno prizanimi pravnimi in od krščanstva sankcioniranimi moralnimi normami. Seveda bodo komunisti k temu rekli, da njim mednarodno priznane norme ali kakšne krščansko-moralne določbe niso nič mar. A s takim pojmovanjem se oni izločajo iz človeške družbe, ki gradi svoje sožitje na pravu in morali.

Drugi in največji očitke, ki ga »Slovenski poročevalec« navaja proti dr. M. Natlačenu, je ta, da je organiziral oborožen odpor Slovencev proti partizanstvu. Nečemo se tukaj spuščati v debato, v koliko je pokojnik res imel kakšno vlogo pri zatiranju partizanstva. Moremo reči samo to, da je kot pošten Slovenec in zaveden katoličan gotovo pri tej akciji sodeloval. Osnovna dolžnost vsakega katoličana namreč je, da mora ne samo komunizem odklanjati in ga obsojati, marveč se mora proti njemu celo aktivno boriti, v kolikor mu to njegove možnosti dopuščajo. Če tega ne stori, greši zoper vero, ki mu zapoveduje, da mora zlo preprečevati. Partizanstvo se je do sedaj že tako popolnoma razkrilo, da pač nikogar ni, ki bi še dvomil, da ni to le spretno zakrinkana organizacija komunistične stranke. Stališče vseh poštenih Slovencev, zlasti pa katoličanov do »osvobodilne fronte« in do partizanstva je torej isto, kakor do komunizma na splošno, ker sta si partizanstvo in komunizem popolnoma istovetna. Če je torej pokojni dr. M. Natlačen sodeloval pri organiziranju protikomunistične akcije, ali kakor pravi »Slovenski poročevalec«, pri organiziranju »bele garde«, je storil le svojo splošno človečansko in zlasti versko dolžnost, kar mu je treba šteti le v dobro. To njegovo delovanje je bilo ostalo zapisano v zgodovini kot svetla točka njegovega prizadevanja za blagor slovenskega ljudstva.

Očitek torej, ki skuša z njim »Slovenski poročevalec« oblatiti dr. Natlačena in s tem opravičiti zločin, dosega ravno nasprotni učinek. Dr. M. Natlačen je velik prav v tistem dejanju, ki ga »Slovenski poročevalec« imenuje zločinsko, namreč v svoji borbi proti komunizmu. Tu se seveda pojmi ločijo. Kar smatra krščanstvo za krepko, to je komunizmu zločin. Tu je najbolj razvidno, da gre prav za prav za borbo med dvema svetovnimima prepričanjima, med krščanstvom in boljševizmom, kar pa naši komunisti skušajo skrbno prikriti, kajti dobro vedo, da je narod krščanski in da se proč od krščanstva odtrgati ne da.

Drugi očitki, ki jih »Slovenski poročevalec« naprtnje pokonemu bivšemu banu, se le posledično nanašajo nanj in so deloma popolnoma izmišljeni, deloma pa napačno prikazani. Očita se namreč protikomunistični akciji, da izvršuje nad slovenskim narodom grožodejstva, da požiga slovenske domove, mori nedolžne ljudi, pošilja žene in dekleta, pleni in roba itd. Ker je dr. M. Natlačen organiziral »belo gardo«, je torej kriv teh zločinov. Smešno, neumnost in zlobo teh očitkov kaj lahko sprevidi vsak, kdor je le en dan preživel na deželi, kajti brž bo uvidel, da je vsa dežela vstala kakor en sam mož, da iztrebi partizanstvo, kar se ji zopet mora šteti le v dobro. Res pa je, da je nasproti puški treba postaviti vsaj puško, da je zločin treba kaznovati, da je treba pristaje oborožene komunistične revolucije, če se nočejo vdati, brezobzirno postreliti, kajti vse to je v skladu s pravičnostjo in s pozitivnimi zakoni. Niso pa kmetje tako neumni, da bi si sami požigali domove, kot so jim to delali do zdaj komunisti, tudi ne, da bi morili lastne ljudi ali sami sebi plenili in ropali. Ta očitke, ki naj bi opravičevali smrt dr. Natlačena, je torej še najbolj smešen, naravnost zloben in mu more nasesti samo tisti, ki ni nikdar poznal naroda, njegovega hotenja in prepričanja, ki je odločno krščansko in protikomunistično.

Drugi očitke »Slovenski poročevalec« zoper dr. Natlačena ne more navesti. Njegov umor opravičuje torej s sledečimi razlogi: 1. sodeloval je z okupacijsko oblastjo, in 2. organiziral je odpor proti komunistični revoluciji. Na podlagi teh razlogov je komunistična stranka po pisanju »Slovenskega poročevalca« sklenila smrt dr. Natlačena in ta sklep tudi izvršila. Da bi se pa pred javnostjo ne umazala, je Natlačena proglasila brez vseh drugih dokazov za nekega »narodnega izdajalca«, ki da je izdal narodne cilje »osvobodilne fronte«.

Toda na nekaj komunistična stranka očitno že dolgo časa več ne misli: da so cilji »osvobodilne fronte« pred ljudstvom že davno razkrinkani in nameni komunizma v ljubljanski pokrajini že več kot javno očitni. Zato tudi danes vsak pošten Slovenec ve, da se je nad bivšim banom izvršil ostuden zločin komunistične stranke in da je dr. Natlačen padel kot velik Slovenec in velik katoličan za sveto in narodno stvar. Te vere ne bo ljudstvo omajalo nobeno blatenje komunistične propagande.

»Slov. koledar« samo 20 lir!

Razdelitev sira za november

Prehranjevalni urad Visokega komisariata za ljubljansko pokrajino obvešča prodajalce in kupec, da bo nakup sira za tekoči mesec dovoljen le na odrezke živilskih nakaznic, in sicer na črki »A« in »B«.

Odrezek »A« je določen za nakup 60 gr zrnatega sira (ali sira s trdo skorjo), odrezek »B« pa za nakup 150 gr sira z mehko skorjo.

Pošiljanje paketov civilnim internirancem v taboriščih

Visoki komisariat za ljubljansko pokrajino objavlja:

Potom pristojnih mestnih vojaških poveljstev so bili ustanovljeni vojaški uradi v sledečih krajih: Ljubljana, Logatec, Grosuplje, Novo mesto, Kočevje in Črnomelj zaradi pošiljanja paketov civilnim internirancem, ki smejo vsebovati izključno oblačila.

Paketi morajo biti tako opremljeni, da se ne pokvari vsebina niti v času, ko se paket nahaja v uradu, niti med vožnjo. Zato se ne bodo sprejemali paketi, katerih ovoj ni dovolj močan in trpežen.

Darilo fašističnemu Dopolavoru

Tiskovni urad fašistične zveze objavlja: Nek legionar iz skupine Črnih straj 21. aprila je pred odhodom svojega oddelka poslal zveznemu tajniku darilo v znesku 10.000 lir. Zvezni tajnik se je tovarišu zahvalil za darilo in izročil celoten znesek Dopolavoru ljubljanskega fašija.

Važen sestanek pokrajinskega sindikata papirniškega in tiskarniškega delavstva

Na pobudo Pokrajinske delavske zveze v Ljubljani in njenega izvedenca Dal Pra je pokrajinski sindikat papirniškega in tiskarniškega delavstva sklical v lastnih prostorih važen sestanek, katerega so se udeležili poleg članov predsedstva sindikata in vodij drugih grafičnih ustanov tudi predstavniki Pokrajinske delavske zveze.

Člani predsedstva sindikata so obrazložili nazorno razvoj organizacije in območje njene delavnosti. Potem ko so obravnavali preči položaj se kategorije, so predstavniki delavstva tudi razložili zahteve delavstva, ki ga zastopajo.

Izvedenec Zveze Dal Pra je nato izčrpno obravnaval vsa načeta vprašanja z vseh vidikov in pokazal razumevanje za težnje delavstva. Hkrati je prav tako pokazal na dolžnosti delavstva v sedanjem času.

Sestanek, ki je bil v vsakem pogledu uspešen, bo v najkrajšem času rodil lepe pridobitve za delavnost vsega sindikata.

Izdajanje dovoljenj za gibanje v pokrajini

Poveljstvo XI. Armadnega zbora, osrednji urad politične policije, javlja:

Od 18. t. m. dalje se bodo morale prošnje za dovoljenja za kretanje v ljubljanski pokrajini in v okoliš ljubljanske občine naslavljati na poveljstvo XI. Armadnega zbora ter predlagati pri poveljstvih postaj Kr. karabinjerjev, ki so pristojna za določeno področje.

Izdana dovoljenja bodo proslcem dostavljena po tistih poveljstvih Kr. karabinjerjev, kjer so bile prošnje vlozene. Določila glede izdajanja potnih propustnic (lasciapassare) ostanjo neizpremenjena in je v tem pogledu pristojna Kr. kvestura.

Razrešena občinska uprava v Cerknici

Visoki komisar je smatral za potrebno, da se razreši redna občinska uprava v občini Cerknica, in v smislu člena 3. Kraljevega ukaza z dne 3. maja 1941-XIX, št. 291

odreja:

Čl. 1. Redna občinska uprava v občini Cerknica se razpušča.

Čl. 2. Za izrednega komisarja občine je imenovan Leopold Turšič.

Okrajni komisar v Logatcu naj izvrši to odredbo.

Pogled po obednici Pokrajinske podporne ustanove v stari cukrarni, kjer dobi obrok vsak dan okrog 200 ljudi.

CESARICA S TRPEČIM SRCEM

Drugo poglavje.

Vojvodinja Luiza se je dne 14. avgusta 1853 v spremstvu svojih najstarejših hčera Helene in Elizabete podala v Ischl, kjer je poleti prebivala avstrijska cesarska družina. Tja jo povabila njena sestra nadvojvodinja Zofija, mati Franca Jožefa.

Ze nekaj časa se je na dvoru na Dunaju in v Monakovem širila govorica, da se pripravlja zakonska zveza sarjem in njegovo sestrino Heleno, da bi se še bolj povezali vladarski hiši Habsburžanov in Wittelsbachovcev. Smeje so dodajali: »Seveda je zakon že sklenjen, če nadvojvodinja Zofija to hoče.«

Nadvojvodinja Zofija je bila namreč gospodovna ženska. Bila je bavarska princesa, hčerka Ludvika I. in žena avstrijskega nadvojvode Franca Karla.

Ko je bil blazni cesar Ferdinand prisiljen k odstopu, bi dne 2. decembra 1848 moral cesarsko krono dobiti njegov mlajši brat nadvojvoda Karel, ki je bil mož Zofije. Oba brata pa sta bila enaka nevedneža in bedaka in sta pač bila prava dediča svojega vzvišenega očeta Franca I., ki je bil sovraženik in tast Napoleona I.

Zofija se je rodila v letu 1805, poročila pa se je leta 1824, in je takoj pravilno presodila svojega moža. Nadvojvodinja Zofija je bila ozkosrčna ženska, ki je imela hiter in jasn pogled, bila je stremuška, nesramna, odločna, zagrizena in se je zanimala za vse

z neomajnim pogumom in se takoj z vsemi možmi spustila v politiko. V verskih vprašanjih je bila odsekana in bojevit, nepopustljiva in neusmiljena pa je bila v moralnih ozirih. Sicer pa so jo tudi v tem oziru zelo obrekovali.

Postala je nežna prijateljica vojvode Reichstadtskega, Napoleonevega sina in zanj se je toliko zanimala, da so se ljudje vpraševali, če nadvojvodinja Zofija ni bila tista edina ženska, ki je nesrečnemu orliču razkrila skrivnosti ljubezni. Ko je dne 13. junija 1832, nekaj dni pred svojo smrtjo, vojvoda prejel zadnjo potnico, je ob njegovi bolniški postelji klečala tudi nadvojvodinja Zofija in prejela sveto obhajilo s tako pobožnostjo, da so vsi navzoči čutili, kako moli za otroka, ki ga nosi pod prsmi. Ta otrok je pozneje postal nadvojvoda Maksimilijan, bodoči mehiški cesar. Ali bi naj to skupno sveto obhajilo bila nekakšna duhovna poroka in ali bi naj bilo treba iz tega sklepati, da je bil rimski kralj oče Maksimilijana?

Ne, to ni verjetno! Nadvojvodinja Zofija je rodila Maksimilijana dne 6. julija; spočetje spada tedaj v prve dni oktobra 1831; ob tem času pa je bil vojvoda Reichstadtski že zelo bolan za jetiko, moril ga je kašelj in stalno se je potil v veliki vročici. Sicer pa imamo na razpolago pričevanje njegovega največjega zaupnika barona Prokescha-Ostena: »Vojvoda Reichstadtski je odšel v grob, ne da bi se dotaknil ženske.«

V novembru in decembru 1848 so žalostni dogodki zajeli cesarski dvor, ki se je moral zateči v trdnjavo v Olomucu. Starodavna stavba Habsburžanov se je razvalila v vseh straneh in vihar revolucije je grozil, da bo vse

dinja Zofija izkazala po svoji hladnokrvnosti, jasnovidnosti in junastvu. Ona je vžigala pogum v vseh srech in vodila vse razprave. Knez Feliks Schwarzenberg, ki je bil maršal, dvorni minister in predsednik vlade hkrati, knez Windischgrätz, maršal in generalisim avstrijske vojske, grof Stadion, notranji minister in general Jelačić, hrvaški ban, so se vedno obračali nanjo in pri njej našli rešitev za vse težave.

Dne 2. decembra 1848 so se ob devetih zjutraj v slavnostni dvorani nadškofije zbrali vsi nadvojvode in nadvojvodinje, kardinali, maršali, prelati, visoki dostojanstveniki, ministri, generali, guvernerji, zboru pa je predsedoval cesar Ferdinand. Jutro je bilo megleno in na vseh obličjih se je brala žalost in nemir. Med smrtno tišino navzočih je knez Schwarzenberg prebral naslednjo cesarjevo izjavo:

»Tehtni razlogi nas silijo k temu, da odložimo cesarsko krono in jo izročimo našemu zelo ljubljenu nečaku, Njegovu Cesarski in Kraljevski Visokosti nadvojvodi Francu Jožefu, ker je naš zelo ljubljani brat, Njegova Cesarska in Kraljevska Visokost nadvojvoda Franc Karel, zase na korist svojemu sinu odklonil vse nasledovalne pravice, ki mu jih je prisojal pravilnik naše vzvišene vladarske hiše.«

Po dvojnem učinku te odpovedi in tega dogodka je bila vladarska družina Habsburžanov rešena.

Ko pa je svojega moža nadvojvodo Franca Karla prisilila k temu, da se je odrekel nasledstvenim pravicam, si je nadvojvodinja Zofija sama odvzela slavno naziv cesarice.

Odslej bo vsa njena skrb in vse njeno stremušstvo veljalo samo temu, da bo iz svojega sina napravila trmastega in zgledega vladarja.

Začetek in razkroj partizanstva v stopiški občini

Tu so komunisti še posebej divjali nad Slovenci, ker se jim ti niso hoteli kar tako podati — Končno so ljudje z orožjem v roki planili nad komuniste

Koliko razdejavanja je med narodom povzročilo komunistično partizanstvo, morejo vedeti samo oni, ki so utrpeli vso ogromno škodo ali ki so od blizu videli, kako jim zločinci more starše, otroke, kako muhuj in more poštene fante in moše, ki niso marali podležiti komunističnim vabam in zapeljavam. Naravno je, da je bil komunistični teror večji tam, kjer je bil večji odpor proti komunizmu. Nismo s tem reči, da so grozodejstva le posledica ljudskega odpora proti komunizmu. Res je, da je bil komunizem nekako primoran seči po sebi lastnih metodah bolj zgodaj, kakor pa je to nameraval, prav zaradi tega, ker se mu je ljudstvo uprlo. Res pa je tudi, da bi vsa ta grozodejstva bruhanila še z veliko večjo silo na dan takrat, ko bi komunizem že za trdno ovil svoje klesče okrog slovenskega ljudstva. Kajti komunizem je po svojem bistvu krvav, klanje ima zapisano kot prvo točko svojega programa, neizprosno iztrebljenje vseh poštenih pa mu je podlaga, na kateri hoče zgraditi svoj način družabnega uestroja. Ta svoj program je začel neumiljeno izvajati povsod tam, kjer je mislil, da ima položaj v svojih rokah. Med drugim nam to dokazujejo razmere v stopiški občini v letošnjem poletju.

Početki

Partizanstvo se je pri nas pričelo dokaj zgodaj, ko so drugod o njem morda šele kaj elisali. S komunistično agitacijo je namreč že takoj po pričetku vojske z Rusijo prišel Dušan Ravtar iz Hrušice. Kakor povsod drugod, je tudi pri nas moral začeti tujec, ki ga je v ta kraj najbrž delegirala komunistična centrala. Ravtar namreč ni domačin, v Hrušici je le slučajno bival. Ravtar je vneto zbiral okrog sebe fante iz Hrušice, Gaberje, Brusnice in še nekaterih okoliških vasi ter pletel med njimi komunistične mreže. Poba namreč ni bil zastoj v Spaniji. Dasi komaj dvajsetleten, ee je namreč že pred leti udeležil španske državljanske vojske kot prostovoljec na strani rdečih. Zato pa je že tudi v avgustu oziroma septembru lanskega leta izdelal točen načrt: Koncem vojske, ko se bo začela komunistična revolucija, bo šel s svojimi ljudmi od hiše do hiše. Povsod bodo vprašali, ali so moški pripravljani iti z njimi ali proti njim. Tistega, ki ne bo maral potegniti z njimi, bodo kratko in malo ubili. Kjer bi se jim upirala cela družina, pa je stvar še bolj enostavna: samo bombo je treba vreči v hišo, pa bodo vsi »hin«. — Za tanga je seveda pravočasno izvedela oblast ter ga vtaknila v luknjo, kamor taki tiči spadajo.

Prvi partizani

Pokazalo se je pa, da je bil Ravtar slab prekok. Komunistična revolucija ee je pričela pred koncem vojske — kvečjemu, ee je Ravtar mislil, da bo vojske takrat konec, kadar bo on s svojimi 100 možmi — toliko tepcev se mu je namreč pridružilo — vojsko odločil in končal. Prve oborožene partizane smo v naši fari videli že v novembru lanskega leta, ko so prešli župnijo v smeri od Podgrada proti Ratežu. Tedaj so bili ti tiči še ponižni: lepo so prosiili ljudi živeti. Hujših posledic ta pohod ni imel, le nekateri kmetje iz Hrušice in Orehka so imeli precej škode po zidanicah.

Prvi ropi

Po tem pohodu smo imeli pred partizani mir celo zimo, šele na spomlad so se zopet pojavili. Veliki četrtek je namreč prišla večja skupina partizanov do žage na Gorjancih, ki je last vrhniškega župana g. Hrena. Odnosni prebivalci in vsi delavci so zbežali domov ali v Stopiče. Kaže pa, da je bil ta beg bolj pesek v oči, ker se je pozneje pokazalo, da so nekateri izmed njih kar dobro znali voziti s partizani. Naselje pri žagi je tedaj ostalo prazno — pri žagi so namreč tri hiše za uslužbenstvo — zato ee ga partizani lahko v božjem miru izropali. Pri ropanju so se odlikovali tudi nekateri prebivalci okoliških vasi — tudi dokaz, da bodo s partizani in partizanstvom šli. Vendar pa so se tedaj partizani še umaknili in so ee delavci že čez nekaj dni lahko vrnili na delo.

Nova propaganda

V maju ee je začela obširna komunistična propaganda. Partizani so razlagali ljudem, da bodo, če ee ne za prvi maj, pa kmalu potem, zasedli vso pokrajino, sklenili mir in prišel ee bo komunistični raj. Začela ee bo zlata doba miru in svobode za slovenski narod. Čeprav so obljube dokaj zapeljive, jim ljudje še niso preveč nasedali.

Ropanje

Morda jih je od tega odvračalo partizansko postopanje. Ze 17. maja ee namreč partizani delo pri žagi na Gorjancih sploh prepovedali ter tako ljudem ukradli še tisto malo zaslužka, kar so ga imeli. Ponovno so izropali lastnika žage. Odpeljali so mu 7 konj — en par ee jih pustili ondodnemu gozdnemu čuvaju — ves živeti in pijačo, dva tovarna avtomobila ter druge priprave v tovarni. Pijačo ee kar na mestu spili. Ker je bilo zanje preveč, so z njo postregli tudi delavcem, ter tako dokazali svoje »tovarištvo«. Naslednji dan ee partizani oglasili tudi že po vaseh v dolini. Vodil jih je Zelingar Anton, ki je bil iz fare odočen že več kot 10 let. Zadnje čase ee je klatil neke po kočevskih gozdovih. Prišel je s seboj kakih 30 partizanov. Govoril pa ee, da jih pride še 300 iz Gorjancev. Svoje žalee življenje je ta človek končal tako kakor vsak, ki je partizanom kaj zaupal, pa jim je potem postal nepotreben; bil je od partizanov ustreljen že v juliju, češ da je zlorabil njihovo »zaupanje«.

Od tega dne dalje so se partizani v fari vedno pogosteje oglašali. Centrala je bila v Gaberju, v občini Brusnice. Iz Gaberje so organizirali tudi vaško zaščito v Dolžu. Velike zasluge pri tem delu je imelo ondodno učiteljstvo z go. Kronegger Zinko na čelu, ki je v Dolžu šolska upraviteljica. Ker je v šoli imela glavno besedo, ee je hotela imeti pa še pri partizanih. Ze o božiču lanskega leta je razlagala, kako bo na spomlad, ko dobi poziv, tudi sama šla v hosto. Pozimi pa je pridno pletla za partizane toplo obleko, prišla v Dolž partizanski propagandni material ter agitrala. Vnet pomočnik pri tem delu ji je bil učitelj Edi Spran. Dosti sreče pa nista imela: v svoje rdeče mreže sta namreč ujela samo Janeza Juršiča iz Dolža.

Prvi odpor

Pravo divjanje pa je po župniji začelo, ko je bil pri Dolžu prvi spopad med bataljonom »Legije smrti«, ki je imel svoje taborišče v stopiški fari, ter med partizanskim belokranjskim bataljonom, ki so se mu pridružili še Gaberčani z namenom, da bi naše napadli. Pa so jo pošteno skupili: imeli so kakih 25 mrtvih in veliko ranjenih. Spopad ee je vršil 11. julija popoldne. Ukaz za napad je prinesla partizanska vlada sama, ki se je tiste dni oglasila pri komandi v Gaberju. Tudi pri pokoljih, ki so temu napadu sledili, najbrž ni nedolžna.

Zaščitniki in njih vlada

Med tem so partizani po vseh podgorskih vaseh postavili svoje vaške zaščite. Zaščitniki so bili večinoma prisiljeni, le nekaj jih je verovalo lažnjivim obljubam. Vnet zaščitnik je bil že omenjeni Janez Juršič. Bil je absolutni gospodar soseseke. Vodil je vohunsko službo, teroriziral ljudi in sumljivo ovajal glavni komandi v Gaberju. Dajal je tudi dovolilnice za pot v Novo mesto ali v Stopiče. Kdor je hotel iti v Stopiče k maši, je moral za to dobiti prepustnico od Juršiča. Redno pa se je zgodilo, da je za taka dovoljenja »zmanjkalo papirja«. Kdor se teh predpisov ni držal, ga ee čakala ostra kazen. Tako je n. pr. šolar, ki je šel k sv. maši in spovedi brez njegovega dovoljenja, bil kaznovan tako, da mu je dal prste pripreti med vrata. Njegova mati, ki je tudi šla k maši, je morala zaradi tega »zločinca« ribati šolske prostore, ki so jih rabili partizani, ali pa biti tri dni zaprta. Objubil je tudi nagrado 500 lir tistemu, ki bi ujel domačega g. kaplana in ga prignal v Dolž. Da bi ujel katerega od domačih duhovnikov, so se partizani poslužili zvijače: namišljenega bolnika, ki naj bi ga šel gospod prevideti. V Stopiče ali Novo mesto izlepa niso koga pustili. Pa tudi dohodki so bili popolnoma onemogočeni: ee ste prekopane in s posekanim drevjem zametane. Zato so bili prebivalci tudi gospodarsko precej prizadeti, zlasti ee, ker niso mogli in smeli ničesar prodati. Za črešnje so n. pr. druga leta dobili lepe tisočake, letos pa nič.

Duhovitega zaščitnika je imela tudi vas Hrušica. Bil je to Jože Rukše iz Hrušice št. 6, ki je vašanjan in drugim, ki so ga hoteli poslušati, oznanjeval, da ee sedaj prišla tista doba, ki jo je on že 20 let pričakoval. Ljudje da bodo delali sedaj le 6 ur na dan, delavni obvezniki bodo le do 40. leta, vsi drugi pa bodo dobivali pokojnino. Vsi bomo enaki, gospode ne bo več, gospodoval bo le kmet. On da je vse to že v Rusiji, kjer je bil ujet, videl in doživel. Bil je učenec Rav-

tarja Dušana. Sodeloval je tudi pri umoru svojega sosedu župana Brulea. V roke pravice ee ni prišel, ker se ee klati po Gorjancih, a ušel tudi on ne bo. Za njim sta po prihodu »Legije smrti« ušla v hosto še njegov sin in žena.

Poboji in grobovi

Dne 15. julija ee pridrevlo v naše vasej okrog 400 partizanov, ki so takoj začeli s svojimi zločinstvi. Iz Gaberje, kjer je bila komunistična komanda, ee neprestano prihajala pošta, da ee treba pobiti vsaj 50% stopiških faranov. Potem bo fara obličena in partizanske pridige bodo imele zaželjeni uspeh. Pa tudi grožnje niso nič pomagale, saj so le trije moški, ki so sicer v fari rojeni, pa niso že leta in leta živeli doma, odšli v hosto. Bila sta to dva čevljarska pomočnika — Dragan Alojzij in Šarlohar Leopold ter delomrznež in klatež Bartol Franc. Prva dva sta šla v hosto obenem s svojima mojstrima, prvi v Metliki, drugi v Toplicah. Bartol pa se je partizanom pridružil neke v Beli Krajini.

Čiščenje ee bilo zelo krvavo, saj so v nekaj tednih partizani pobili 20 ljudi, ki so jim bili na poti.

Ubiti so bili:

Štular Jože, delavec, Dolž, ubit v začetku julija neke pri Gaberju.

Brule Franc, posestnik in župan občine Šmihel-Stopiče, iz Hrušice št. 11, je bil odpeljan 12. julija in do smrti mučen 15. julija.

Brule Jože, županov sin, Hrušica 11, star 16 let, vzoren fant, umorjen in odpeljan isti dan kot oče.

Turk Franc, poljski delavec, Zajčji vrh 6, oče šestih otrok, umorjen 15. julija, češ da je simpatiziral z belimi.

Ovniček Franc, posest., Zajčji vrh 4, umorjen 15. julija neke pri Malem Orehku, češ da se ee v njegovi hiši preoblekel neki kaplan, ki je sel k belim.

Kastrevc Alojzij, posestnik, Hrušica 4, zavezen Slovenec in poštenjak, oče 6 otrok. Odpeljan 12. julija, umorjen 18. julija pri gaberskem vodovodu v Gaberju.

Turk Matija, posestnik, oče dveh otrok, dober Slovenec in dober katoličan, odpeljan 17. julija v Gaberje, ubit 18. julija.

Vidmar Anton, pos. sin, št. Jošt 15 ter njegov brat Alojzij, oboje iz ugledne krščanske družine. Umorjena sta bila neke v Podljubnu, za dan se ne ve.

Ravnih Jože iz Malega Orehka 2. odpeljan 20. julija in nato umorjen, zelo dober fant.

Bele Anton, Vrhi 7, zelo dober fant, odpeljan in umorjen v juliju, češ da je bil pri belih.

Šarlohar Jože, Vrhe 7, zgleden in poštenjak, fant in poštenjak.

Ravnih Anton, šofer, Vel. Orehek 22.

Ravnih Anton, Vel. Orehek 19, umorjen, ker ee bil partizanom naznanjen, češ da ima puško in ee ni »hotel izročiti«.

Zevnik Janez, Dolž 66, umorjen, ker ee hotel pobegniti od partizanov, ki so ga odpeljali.

Kastrevc Marija, Hrušica 16, 20 let.

Ovniček Frančiška, Pangrgrm 7, 27 let. Obe dekleti sta bili poštene in neustrašeni ter zavedni Slovenci. Odpeljani 29. avgusta ter po enem tednu mučenja umorjeni. Goloba Janeza, Hrušica 29, ki ee oblastem naznanil Ravtara, so zaradi tega prijeli partizani in ga obsodili na smrt.

Zelingar Janez, Dolž 17, ee bil obsojen na smrt, pa ee izpred lastnega groba ubel partizanom in smrti.

Vse te žrtve so bile sojene v gaberski šoli. Tam neke počivajo v grobovih, ki se pa za vse točno ne ve. Ljudje pa pripovedujejo, da ee nahaja v okolici Gaberje vse polno grobov. Vseh, pravijo, da bo do 200. Saj so tja vlačili nedolžne žrtve iz cele okolice. Precej grobov ee tudi v okolici žage na Gorjancih. Na samo zaslišanje so jih v Gaberje vlekli zelo veliko: predvsem vse moše in fante, ki so bili pri Katoliški akciji. Tako so n. pr. k zaslišanju vlekli Kovačiča Antona s Hriba št. 5. Odpeljali so ga takrat kot župana in so ga tudi skupaj z njim vlačili okrog. Imeli so ga dalje časa privezanega na drevesu. Končno so ga spustili na pritisk ljudstva in pa ker ga ee neki partizan, ki ga ee stražil, naučil, kako naj ee zagovarja. Tudi Kovačičeva hiša ee pred njimi veliko trpela. Gospodarja so večkrat iskali. Pokradli so mu veliko moke iz mlina. Ko ee bil gospodar, od zgoraj omenjenega fanta v bolnišnici, so ga partizani celo tam hoteli zastrupiti.

Ponovno ropanje

Najhuje ee pred partizani trpela vas Hrušica. Konec avgusta so partizani vso vas popolnoma izropali. Le nekaj škode naj naštujemo:

Kovačiču Marku, št. 1, so odpeljali 70 kg težko svinjo;

Francu Kastrevcu, št. 2, dva vola, 300 lir, 100 kg pšenice, tri obleke, suknjo in površnik, srebrno uro;

Jeraliču Francu, št. 3: 8 glav živine, 5 srebrnih žepnih ur, 2 voza, vso obleko, vse perilo, 300 kg pšenice, vso masi, boljšo kuhinjsko posodo — ostalo jim ee le to, kar so imeli na sebi;

Kastrevcu Alojziju, ki so ga umorili, so izropali vse: 1 vola, telico, 2 svinji, voz z vso opremo in vse gospodarsko orodje;

Bruleu Francu, št. 7: vole z vozom, kravo in enega prešiča;

Kastrevcu Francu, št. 8: 2 kravi, 1 telico, svinje, 2 kozlička, 100 kg pšenice, moko, kuhinjsko posodo in rjuhe s postelji;

Brule Neži, št. 10: voli, telico, 3 prešiče, 30 kokoši, 500 kg pšenice, posteljno opravo, vse moške obleke, rjuhe, žensko perilo, kuhinjsko posodo, voz, gospodarsko orodje, 3 žepne ure, prstane, knjige;

Bruleu Francu, umorjenemu županu, št. 11: par konj, 4 glave živine, 4 svinje, 2 voza, vse žito, vso kuhinjsko posodo, vso obleko, vse gospodarsko orodje. Razrušili so tudi zidnico ee prej, preden so umorili očeta in sina. Ostali so le zidovi

Klemenčiču Alojziju, št. 13: par volov, par juncev, kravo, telico, 2 svinji, vse gospodarsko in gospodinsko orodje, vso moško in žensko obleko, moko, masi ter 4500 lir denarja. Pretepali in davili so tudi gospodarjevo sestro, pa so jo končno le spustili.

Kastrevcu Jožetu, št. 16: par volov, telico, ovce, šivalni stroj, 50 kg moke, nekaj ženske obleke;

Klemenčiču Francu, št. 18: 2 vola, voz z vprego, 75 kg pšenice, 100 kg težkega prešiča;

Jožetu Srebrnjaku, št. 23: 1 prešiča in rjuhe;

Golobiču Antonu, št. 29: kravo in sode;

Bohte Alojziju, št. 37: kravo, 2 telice, 75 kg pšenice, 25 kg ječmena, kokoši, zajce, obleko, rjuhe, odeje, čevlje, moko, masi, posodo.

Pri županu Bruleu so izropali vse tako jo po njegovem umoru. Ostali so le zidovi. Pri vseh drugih pa so izropali 29. avgusta v noči od sobote na nedeljo. Vse ljudi iz vasi, razen nekaterih, ki so ušli, so zaprli v cerkvice, jo zastražili in nato nemoteno vršili svoj posel. V cerkvi so bili do zgodnjega jutra. Pozneje ee je ugotovilo, da so vso to živino in precej obleke razdelili v Gaberju in v Suhodolu. Iz tega dejstva bi ee dalo sklepati, odkod so bili ti partizani doma. Vse pa ee ee izvršilo po navdihu zaščitnika iz Hrušice, Jožeta Rukšeta.

Škoda po drugih vaseh: po krivdi partizanov ee bil požgan kozolec in skedenj Janezu Bačarju z Vrhov št. 4 ter kozolec Jožeta Baniča z Vrhov št. 21.

V Dolžu so do golega izropali hišo Janeza Zelingarja.

Na Zajčjem vrhu so pos. Ovničku, št. 4, pobrali vso obleko, 1 vola in vasa živila. Škode ima nad 30.000 lir.

Na Vrhov ee pri Beletu uropali 140 kg težko svinjo. — Pa tudi po drugih vaseh so ropali: pobrali obleko, živeti in denar.

Odpor ljudstva

Ni tedaj čudno, če so naši ljudje kmalu — takoj po prvih umorih in ropih — spoznali, kakšna ee osvoboditev, ki jim jo komunizem prinaša. Zato so se komunistom odločno uprli. Iz vasi: Veliki Cerovec, Vrhe, Dolž, Pangrgrm, Sela, Zajčji vrh, Mali Orehek, Vel. Orehek, Hrušica, Hrib so sploh vsi prebivalci zbežali v Stopiče in okoliške vase. Najmanj 14 dni so bile vse te vase popolnoma prazne. Skoraj vsi moški pa so ee prijavili v legijo smrti. In res: ko ee legija smrti pričela nastopati, ee partizanstvo kaj kmalu razpadlo.

Pravijo, da ee partizane pokopala najbolj njihova lastna strast, ko so prezgodaj prišli na dan s svojo akcijo, zlasti pa, ker so prezgodaj začeli izvajati svoj krvavi program, preganjati pošteno ljudstvo, zatirati vero in klati duhovnike. Preveč ee bilo nagrmadene v njih strasti, da bi ee mogli zakrivati. Lastna strast jim ee odžagala vejo, na katero so se vsedli. Narod ee spoznal njihove podle namene, kmet ee uvidel, da ee v nevarnosti njegov dom, njegova zemlja, da ee to tisti komunizem, o katerem ee vedel, da ee sovražnik poštenosti in krščanske kulture. Začela ee je proti njemu borba, neizprosno zasledovanje, ki se ne sme prej končati, dokler ne bo izločen iz gozdov in hribov zadnji zločinec. »Osvobodilna fronta« ee nekdaj pri vseh svojih akcijah opravičevala, češ da ee to volja naroda. Zdaj jo ee zadelo isto orožje, s katerim ee sama mislila ugonabljati poštenost in krščansko pravičnost. Sama ee padla v jamo, v kateri ee mislila pokopati Slovence.

KULTURNI OBZORNIK

Mira Pucova: Tiha voda

Kot prva knjiga založbe »Dobra knjigac« v Ljubljani ee izšel izvorni slovenski roman Miro Pucove: Tiha voda (str. 278). V stilizirani opremi Jeje Vilfanove ee izšel tako drugi roman mlade slovenske pripovednice, ki ee svoje prvo delo izdala pred dobrim letom pod naslovom »Obraz v zrcalu«. S tem prvim romanom ee stopila na knjižni trg, ne da bi prej — vsaj pod svojim imenom — vidneje nastopala v javnosti. V nekem pogledu ee bil ta velik roman — prvenec — odkritje v tem smislu, da smo postali pozorni na nov ženski talent: v marsičem pa nam ee bila snov sama manj prikupna ter površno obdelana. Pokazal se nam ee ta prvenec kot precej bled posnetek meščanske literature, vplivane po francoskem in češkem naturalističnem družabnem romanu. Marsikomu se zdi bolj zbirka podob zakonitih škandalov ter razkrivanje intimnosti v taki obliki, da so bile bolj pikantne kakor pa umetniško nujne. Vendar pa ee ee impovirala že široka zasnov a v živahno pripovedovanje, ki pa ee imelo bolj značaj reportaže kakor pa umetniškega oblikovanja.

Tudi druga povest »Tiha voda« ima tak značaj naturalistične povesti iz meščanskega življenja, dasi ee godi v rudniškem kraju, po vseh značjih sodeč, v Zagorju ob pričetkih rudniškega razvoja. Tako ee čas pomaknjen kakih sedemdeset let nazaj ter bi nudil lepo snov za veliko socialno podobo našega rudniškega sveta, ki ee pri nas še tako malo obdelan, ee najbolj pri Javorniku (Črni breg), bolj kot v Mrzelovih liričnih in praviljnih kariranih črticah. Toda tudi v tem okolju ee Pucova ostala v meščanskem svetu ter tako nadaljuje pri nas meščansko povest, ki ee zadnje čase stopila povsem v ozadje, kakor da smo Slovenci samo narod kmetov. Novejša književnost stoji vaa v znamenju vrutve h kmetu,

ne samo k njegovemu etosu, temveč tudi njegovi surovosti, ki se večkrat napačno tolmači kot prirodnost. Je pa to posledica odklona od lahkih, ee ee zadovoljivih in zgolj sebe iščočih meščanskih storij, ki niso posegale v globine, temveč iskale večinoma le v spolzko zakonsko zgradbo nezvestobe in varanja: vse samo na površju, ne da bi se premaknila oseba v svojem bistvu. Tako meščansko plehek ee bil prvi slovenski naturalizem z Govekarjem in drugimi, globlje ee ee pojmoval in etično zelo zaostri Bevk, dočim ee novi kmetjski naturalizem šel v grobst in potenciran materializem, v prvotnost gona, za kar ee dobil hvalno gradivo v kmetjskih snoveh. Tako ee bilo stanje našega pripovedništva do pred kratkim (Prežihov Voranc, Miško Kranjec), ko mlajši pisatelji ee ee zajemajo tudi iz kmetijskega idealizma in poezije, predvsem Jalen in Kocipec. Meščanskih snovi pa ee naši pisatelji izogibali, ali pa se ne najdejo v njih: dobrega meščanskega romana iz zadnjih let nimamo. Zanimivo ee, da sta se v njem poskusili ravno dve ženski: Strojnikova in Pucova, različni po sodbah o takem življenju, v bistvu pa zelo podobni, ter obe gotovo talentirani. Prvo in drugo zanima le odnos žene do moža, trpeče, v zakonu nezadovoljne žene, ki ee moževa nasilnost in neobzirnost samo seksualno izrablja, ne nudi ji pa ljubezni, kakor si jo želi in se ji nudi v željah po drugem. Toda, ee ima Strojnikova močno poudarjeno zavest družine in dolžnosti do zakona, ki ga žena kljub razglasu hoče braniti tudi za ceno odpovedi ljubezni; da torej kljub naturalističnemu vzniku in postajanju zgodbo duhovno-moralno razpleta, dasi včasih precej nasilno, gradi Pucova dosledno v naturalističnem smislu ter tudi rešuje problem — na površju. Ne zaradi etične višje vredne dolžnosti, temveč zaradi čisto zunanji zadeve se odpove osebni sreči, ki postane iluzorna spričo — kot v tej povesti — spremenjene znanosti: bolezen črnih koz ee vzrok »etičnega« dviga, odpovedi.

Zgodba povesti »Tiha voda« ee ljubavni trikotnik: inž. Novotny — žena Agata — in mladi Julijus, zaročenec kmetijskega dekleta Francke ter

bodoči trgovec v trgu. Tiha voda ee gospa Agata, ki se čuti predana rudniškemu inženirju Čehu Novotnemu, nasilnemu in energičnemu človeku, ki ee ee sicer strastno izživljal že drugod, tudi kozavo služkinjo ee napadel, a brani z živalsko strastjo ženo. Je to seksus, ki vara, a noče biti varan. Zena pa bi se rada osvobodila tega nasilja, ki ee ji ee gnusi, ter da povod Julijusu, da zahrepi po njej z vso mlado strastjo. V vsej povesti ee iščeta ter trpita, ko ne prideta skupaj. Agata v tej novi želji po sreči želi možu smrt ob priliki rudniške nesreče, pa ni uslišana, čeprav ee sama grozi te svoje tihe želje; ko jo mož pozneje nasilno zaklepa doma, zasnuje umor s strihinom, potem ko dobi nepremišljeno izjavo Julijusovo, da ee poroči z njo, ee bo svobodna. Toda Julijus sam ne misli iz Agato resno, smatra jo ee za predmet nedovoljenega flirta, dasi ta strast sega tudi globlje. Toda Agata nima moči, da zastrupi moža, ki ima v sebi že klice črnih koz, za katerimi umre kmalu nato. Od njega nalezee bolezen tudi Agata; ko jo pa preboli, ee sicer prosta moža, toda — z nakaženim obrazom. S tako zunanostjo ne more misliti na trajno ljubezen z Julijusom ter se mu — umakne: proda vilo in izgine iz kraja. Tako ee ona odloči za odpoved osebni sreči, za kar jo Julijus celo obsodi igračkarnja z njim ter ee poroči z Francko, ki ee od prvega početka trdno veruje v Julijusa.

Tako ee »Tiha voda« zopet pomirila in zgodba krvi in ljubezni zaključila z banalnim zakonom brez ljubezni...

To ee zgodba Tihe vode, ki ee pisana živahno ter s talentom, v katerega verujemo, da bo ee mnogo napisal. Vidi se namreč, da ee Pucova z lahkoto in z notranjim pisateljskim živcem naturalistično in pripovedniška. S to povestjo ee dala psihološke portrete treh oseb — vse druge stranske osebe stopajo zelo v ozadje, kakor tudi zanimivo okolje, ki ni moglo priti do prave veljave. To ee že ena glavnih napak povesti, da ee osebe preveč izstopajo s podlage ter zato vsa podoba zanimivega rudniškega trga ostane medlejša, kakor bi bila lahko, ee bi Pucova pogledala bolj

okrog, kakor pa samo zasledovala nit seksualnih razpoloženj svojih treh glavnih oseb. Vse drugo ee ostalo le bolj skicirano, tako tudi Francka. Parastotkova in nepričakovano razplet ljubezni direktorja Fernhahna in Filomene. Tako pa gradi vso povest samo na kontrastnih čustvovanjih svojih junakov: tako so podvrženi čustvenim subjektivnim spremembam, da se ves čas gibljemo v območju pritegovanja in odbijanja, hotenja in odpovedi, ljubezni in gnusa, nasilja in ljubkovanja, ubijanja in zdrževanja (višek scena e strihinom v čašii), smrti in življenja — skratka: smo v pravem območju strasti, ki buta kot razburjeno valovje ob stene srca, pa ni nikjer nobenih močnih odločitev: smo na gladini tipično meščanskega ljubezenskega valovanja na površju — zdaj svetlo zdaj temno — in ee tudi etična odločitev zadnje odpovedi bolj zunanji značaja — nakažen obraz, čeprav ee ta sij maskiran z globljo pravo etično mislijo: to nakaženo lice naj ee kazen za misel na zločin, ki ga Agata ni izvršila...

Tako se označuje ta povest zopet kot reportažni roman (predvsem slog in jezik izkazuje premalo oblikovne sile!) o ljubezenskem trikotniku v meščanskih krogih v rudniškem trgu. Metoma ima močne prizore z globoko psihologijo, je pa ves čas na gladini govorskega naturalizma. Gotovo pa zopet izpričuje nenavaden ženski pisateljski talent — podoben Zofki Kvedrovi —, o katerem bi želeli, da bi ee poglobil, duhovno okrepil in razširil v sociološkem smislu opisovanja družbe, ne samo izoliranih oseb. Tako nam bo Pucova lako dala še močne podobe našega meščanstva, ne samo dekadentnega, temveč tudi gradečega in tvornega, ki vidi tudi kaj izven svojih osebnih čustvenih zahtev.

»Tiha voda« pa smo veseli kot nove slovenske knjige v tem času in kot dokazila novega ženskega talenta, o katerem bi želeli, da bi ee izvil iz duha starega preživelega naturalizma. td.

Najlepša knjiga letošnjega leta bo »Slovenčev koledar«

Dobne novice

Koledar

Četrtek, 19. novembra: Elizabeta Tirinška; Kraljica in vdova; Poncijan, papež in mučenec; Abdija, prerok; Mehtilda, devica.

Petek, 20. novembra: Feliks Valoa, spoznavalec in ustanovitelj reda; Edmund, kralj in mučenec; Simplicij, škof; Agapij, mučenec.

Novi grobovi

† Gospod inž. Milo Jelačin, industrialec in častni konzul Romunije v Ljubljani, je izdihnil svojo dušo. Pogreb bo v četrtek, 19. novembra ob 4 popoldne iz kaple sv. Nikolaja na Zalah na pokopališču k Sv. Križu.

† Gospa Franciška Konjar roj. Rekar je v Ljubljani mirno v Gospodu zaspala. Pogreb bo v četrtek, 19. novembra ob pol 4 popoldne iz kapelice sv. Franciška na Zalah na pokopališču k Sv. Križu.

Naj jima sveti večna luč! Zalujočim naše lekreno sožalje!

NOVOST!

DVE MLADINSKI KNJIGI

Kunčič: **Nebeška lestva**, povesti, 77 strani, slikami opremljena. Fr. Podrekar. Karton, L21. Swift-Glavan: **Med prilikami in velikimi**, (Gulliver), 106 strani. Sika: Romih. Karton, L20.

Najlepše darilo za svetega Miklavža

Založba Ljudske knjigarne v Ljubljani
Pred škofijo št. 5 — Miklošičeva cesta št. 5

Ravnatelj Franc Pretnar — 75 letnik

Komaj bi verjeli, da praznuje danes petinsedemdesetletnico svojega življenja obvezani odlični gospodarstveni strokovnjak g. Franc Pretnar, ravnatelj ljubljanske Mestne hranilnice v pokroju. Saj, kadar erčamo vedno prijaznega go-poda, mu moramo le čestitati, da se mu starost kar nič ne pozna. In naravnost občudujemo njegovo mladeniško živahno udeležbo v naših kulturnih, gospodarskih in karitativnih organizacijah.

Ravnatelj Franc Pretnar je bil rojen 19. novembra 1867 na Dobravi pri Kropi. Njegov oče, trden kmet, je sam naučil sina brati in računati. Ljudsko šolo in nižjo gimnazijo je potem obiskoval v Kranju; v peti gimnazijski razred je bil sprejet v Alojzijevo in je dokončal z odličnim uspehom gimnazijske študije v Ljubljani. Bil je potem enoletni prostovoljec pri vojaki. Prvo službo je nastopil pri računskem oddelku finančnega ravnateljstva v Celovcu. Meseca marca 1894 pa je bil imenovan za praktikanta v Mestno hranilnico, ki je bila takrat še v pričetku razvoja. Temu zavodu je posvetil potem vse svoje moči. Leta 1895 je bil imenovan za hranilničnega blagajnika. Poleg blagajniških poslov je vodil tudi menični referat in posle glavnega knjigovodstva. Najtežja in odgovornost polna opravila pri Mestni hranilnici so bila v njegovih rokah. Dne 5. julija 1913 je bil imenovan za hranilničnega knjigovodjo, dne 15. aprila 1922 pa za vsišega knjigovodjo velikega zavoda. Ravnateljstvo mu je bilo izročeno 1. 1933. Službovanje ravnatelja Franca Pretnarja je tesno spojeno z vsestranskim močnim razvojem Mestne hranilnice. Tisoče in tisoče strank je on odpravil kot blagajnik, milijoni denarja so šli skozi njegove roke, računske vloge, s katerimi je imel opraviti kot knjigovodja, pa gredo na milijarde. Vsa dela je izvršil do pike natančno in bil pri tem vedno pošten, da, naravnost ljubozno do vseh strank in do stanovskih tovarišev. L. 1908 je Mestna hranilnica ustanovila Kreditno društvo, ki naj podpira osebe, ki se bavijo z obrtjo in trgovino. Gospod Franc Pretnar je prevzel organizacijo in vodstvo nepotrebne ustanove. Sam je opravljal tajniške in knjigovodske posle. On ima največ zaslug, da so obrtniki in trgovci dobili zaupanje do Kreditnega društva, ki je v resnici izredno veliko storilo za napredek domače obrti in je bilo vedno močna opora našemu gospodarstvu. Četudi so stanovske opravila zapo- leljala našega jubilanta vse dni in večkrat tudi pozno v noč, je velikodušno pomagal pri raznih važnih in potrebnih organizacijah. Zvezu hranilnic je kot predsednik vzorno vodil in dosegel za vse vložene hranilnice veliko koristi. Za Narodno galerijo, Umetnostno-zgodovinsko društvo, za Ljudsko kuhinjo in še za druga društva si je v teku let pridobil veliko zaslug. Za življenjski jubilej gospoda ravnatelja mu želimo, da ga Bog ohrani v zdravju in moči še dolgo vrsto let. Naj bo njegovo delovanje v pomoč in srečo posameznikom in javnosti!

— **Povračilo dopolnilne prenosne takse.** Župnijski nadarbinarji, ki so za leto 1942 plačali dopolnilno prenosno takso, pa za povračilo se niso prosili, naj to takoj store. Prošnje z odrezki položnic se pošljejo škofiškemu ordinariatu. Povračilo takse zapade z dnem 31. decembra 1942. Škofijski ordinariat v Ljubljani.

— **Po prvem snegu prvi led.** Čudovito nagle vremenske spremembe. Od ponedeljka na torek ponoči sneg. V torek zjutraj sta se nato spoprijela sever in jug za oblast. Zmagal je sever. V torek se je zjasnilo in zasijalo je jesensko prijetno sonce. V naše kraje je čez Kamniške planine vdrl mrzli val tako, da je bilo okoli polnoči prav mrzlo. Takrat je toploter pokazal že 1,2°C pod ničlo. Pozneje pa se je ozračje nekoliko ogrelo. Ponoči je tulila burja in posebno divjala čez barjansko ravan, kjer je doseglja do 60 km na uro. Ponoči so mirno stoječe vode, tako jarki na Barju, kakor tudi razne mlakuže zamrzle. Napravila se je do 2 cm debela ledena skorja. V sredo je bila zaznamovana ob 7. zjutraj najnižja temperatura +2°. Led se je ohranil kljub temperaturi nad ničlo, ker je še dopoldne vel mrzli sever, ki je preprečil tavanje ledu. V torek popoldne, ko se je zjasnilo in zasijalo sonce, se je dnevni temperaturni maksimum dvignil od prejšnjega +2,5° kar na +5°C. Bil je v torek res krasen jesenski dan. Elizabeta nam obljubila še več takih dni. Barometer je padel na 761,1 mm. Noč je

bila jasna in zvezdnata. Jutro v sredo je bilo brez megle.

— **Nesreče.** France Benčina, 64letni delavec, si je pri delu poškodoval levo oko. Pripeljan je bil iz Kočevja v ljubljansko bolnišnico. — Na Verdu pri Vrhniku je 7 letni posestnikov sin Janez Kenk padel in si zlomil levo nogo. Sedaj se zdravi na kirurškem oddelku v Ljubljani.

— **Zaradi tatvine mesa in masti obsojen.** Pekovski pomočnik, 22-letni Avgust Strajner, rojen v St. Vidu pri Stični na Dolenjskem, je bil član vlomilske družbe, ki je letos konec februarja in v marcu izvedla več drznih vlovov v razne kleti in živilske shrambe, od koder je odnašala svinjsko meso, mast, fižol in druge stvari. Nakradla je teh dobrot za vrednost okoli 20.000 lir. Družba si je prilačila tudi velik bakren kotel in dve vozni plati. Člani te družbe so bili že v začetku avgusta letos obsojeni na primerne kazni od 1 do 18 mesecev strogega zapora. Pred malim kazenskim senatom v Ljubljani pa je v torek bil obsojen še zadnji član te vlomilske družbe, omenjeni Avgust Strajner, ki mu je obtožnica naprtila več tatvin, med drugimi tudi velik vlom pri mesarju Ludviku Mrklinu na Zaloški cesti, kateremu so odnesli za 40 kg raztega svinjskega suhega mesa v vrednosti 1200 lir. Obtožene Strajner, ki je bil že večkrat kaznovan, je bil obsojen na 1 leto in 8 mesecev strogega zapora, dalje tudi na 200 lir denarne kazni ter v izgubo častnih državljskih pravic za 2 leti. V Pražakovi ulici je obtožene sodeloval tudi pri vlovu, ko so iz shrambe odnesli 17 kg svinjske masti, drugje na pobrali po več 100 jajc in neko kmetico opeharili za velik lonec masti.

Ljubljana

Razdeljevanje kuriva za kurjavo

Pokrajinski svet in urad korporacij obveščata:

V zadnjih dneh se je pričelo z razdeljevanjem nakaznic za kurjavo na podlagi nakazil od strani Pokrajinskega korporacijskega sveta.

Ta nakazila so bila izvršena glede na trenutno razpoložljive in na bodoče verjetne količine premoga in drv v pokrajini.

Opozarjajo se vsi konsumenti, da naj smotno trošijo količine kuriva, ki so jim nakazane, tako da se ne bodo v sledečih mesecih, ko bo nastopil hujši mraz, znašli brez kuriva, kajti nikomur v nobenem primeru in iz nobenega razloga ne bodo nakazane dopolnilne količine, temveč nasprotno se lahko primeri, da se bodo morale veld nepredvidenih vzrokov skriti že nakazane količine.

Mestni preskrbovalni urad poroča:

V torek je začel Pokrajinski svet korporacij upravičenec na dom dostavljati nakaznice za kurivo tako, da pridejo prvi na vrsto javni obrati, zavodi in poslovni prostori. Ko bodo lastniki javnih obratov, zavodov ali poslovnih prostorov dobili nakaznice za kurivo, naj od srede 18. t. m. dalje pridejo zaradi dobave drv takoj na mestno pristavo v Povšetovi ulici 12 ali pa na športni prostor SK »Ljubljanec« na Ciril Metodovi (prejšnji Tyrševi) cesti. Na mestni pristavi bo mestni preskrbovalni urad oddajal žagana drva, kolikor jih bo seveda mogoče sproti zažagati, na športnem prostoru »Ljubljanec« pa kar cela polena. Če bo mestni preskrbovalni urad utrošil preveliko izgubo časa upravičencev s čakanjem, bo za razdeljevanje drv določil še tretji prostor ter o pravem času objavil naslov. Kdor pride po drva, naj prinese s seboj nakaznico za kurivo in denar, obenem pa seveda pripelje tudi voz, da bo drva lahko takoj naložil in odpeljal. Pooblašeni trgovci s kurivom pa lastnikom javnih obratov, zavodov ali poslovnih prostorov ne bodo prodajali drv, pač pa se nadalje premog. Privatna gospodinjstva bodo pa dobivala drva še vedno pri onih trgovcih, kjer so prijavljena. Da bodo upravičenci čim prej in v suhem vremenu dobili kurivo, priporočamo, naj kupujejo kar cela polena ter sami poskrbe za žaganje. Posebej pa opozarjamo, naj se upravičenci pri prevzemu nakaznic prepričajo, če so na nakaznici vsi kuponi, kakor so zapisani na vročinski polji. Strankam, ki imajo zalogo, so bili pripadajoči kuponi uradno odstranjeni. Dostavljajo so upravičenci za pobiranje odobrenih taks za stroške nakazil, ki so označene v seznamih.

Na trgu ob mrzlem jesenskem dnevu

Ljubljana, 18. novembra.

Ob jesenskem zelo hladnem, čistem in lepem vremenu se je danes, v sredo, razvijal tržni dan, ki je običajen in tradicionalen na živilskem trgu. Tam na gobjem trgu pri seme-nišču so ženske, nekoliko zmružujoče ponujale v torek popoldne po raznih bližnjih gozdovih na Golovcu in Rožniku nabrane gobe. Na izbiro je bilo nekaj čebularjev, ježevk, štorovk in dobrih sikk, za katere je pri gospodinjah še največje zanimanje, kajti tem gobam zaupajo ljubljanske gospodinje že od davna, ko so drugače zelo nezaupne napram štorovkam, ježevkam in čebularjem, ki je zadnja prav okusna goba, samo gospodinja mora vedeti za pravi recept pripravljajna.

Na zelenjadem trgu je bilo v obilici jesenske pozne špinace. Šla je dobro v prodaj. Napram prejšnjim tednom pred Martinom je bilo na trgu mnogo manj endivije. Še vedno lahko dobi ljubitelj rdeče redkvice kak šopek za približek. Jo je še precej na trgu. Mnogo je bilo na izbiro lepega ohrovtu, nekaj zeljnatih glav, dalje zelene kolerabe in druge vrtnine. Zelenjadni otok je bil srednje zaseden. Mnogo je na prodaj uvožene istrjanske evetače, dalje uvoženega korenja in limon. Tudi pomaranče se že dobe pri branjeveh.

Gospodinje so danes hitele nakupovat razno zelenjavo, da so poprej prišle spet domov v toplo kuhinjo. Videti pa je splošno, da so se letos ljubljanske gospodinje dobro preskrbele z različnimi kuhinjskimi potrebščinami in da so konzervirale mnogo zelenjave in jo tudi precej vzimile. Pravijo, da imajo nekateri kar cele gredice po kletih, kjer sta navadno samovala samo premog in bukovno poleno.

V stari dobi je bilo ta teden šla živahno vrvenje na sedanjem Krekovem trgu, ki so ga takrat navadni meščani v svojem žargonu imenovali »jarmarski place« (popačenka iz nemšči-

Italijansko lovsko letalo ki se je vrnilo z bojnega poleta, pregledujejo in pripravljajo za nove polete

ne »Jahresmarkplatz«). Jutri v četrtek je namreč sv. Elizabeta. Teden, ko je bila Elizabeta, je bil takrat velik jesenski semenj, ko so kmetje na trg pripeljali najrazličnejše pridelke, sadje in razno domače blago. Kramarji pa so po stantih od Mahrove hiše tja do Ljudske knjigarne prodajali razno blago, čevlje in drugo robo. Ta Elizabetin trg je bil zelo sloveč. Na trg so pripeljali Kropenčani tudi svoje izdelke, tako razne ponvice, železne lonce in drugo kuhinjsko ropotijo. Kropenčani so še pred dobrimi 40 leti prodajali to robo na trgu. Pa so se enkrat hudo pritožili pri županu nad tržnimi organi, ker so jim hoteli spreminiti prostor.

Izšlo je eno najlepših del, ki ga je slovenski književni trg pogrešal že desetletja, to je zbirka iger, čarovnij, ugank, raznih računskih nalog, raznih sestavljenk, kako se delajo jadralna letala itd. pod naslovom »Vesela doma«. Delo je sestavil prof. Miklavž Kuret in po množini gradiva in po izvrstni urejenosti prekaša mnogo tovrstna tuja dela. Za naše družine je to neobhodno potrebna knjiga, saj tako lepe, koristne in duhovite zabave ni mogoče črpati nikjer drugje kakor le v tem delu. Delo je izšlo v treh knjigah, katere vsakdo lahko kupi po vseh trafikah in knjigarnah. Vsaka broširana knjiga stane le 9 lir, vse 3 skupaj v platno vezane knjige 40 lir, tiskane na boljšem papirju in vezane v celo platno pa 70 lir. Če pa postavite naročnik »Slovenčeve knjižnice«, boste pa to imenitno delo poleg drugih lepih književnih del dobili za znatno ugodnejšo ceno.

Izšla so sv. Elizabete, velike tretjerdnice in vzornice krščanske dobrotelosti bo danes (19. nov.) v cerkvi Marijinega Oznanjenja zvečer ob 6 po molitvi sv. rožnega venca kratek govor in na to slovesne litanije.

I Na drugem letošnjem simfoničnem koncertu je glavna točka koncertnega sporeda Beethovnova tretja simfonia Op. 55 v Es-duru, ki je splošno znana pod imenom Eroična simfonia. To delo je napisal nesmrtni mojster v proslavo spomina velikega mrtga. Mislil je tu na generala Napoleona. Napisal je prvotno na partituro tudi posvetilo, katero pa je pozneje, ko je postal Napoleon imperator, prečrpal. Tretja Beethovnova Simfonia je posebno znana po svojem drugem stavku, po žalobni koračnici. Poleg 9. Beethovneve simfonije je tretja, njegovo največje in najpomembnejše delo. To delo se bo izvajalo poleg Cherubinijeve uverture Anakreon in Smetanove simfonične pesnitve iz čeških gozov in gajev, v poned., 23. t. m. rigenta D. M. Šijanec. Predprodaja vstopnic v rigenta Drago Mario Šijanec. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

I Čistilno kopališče v Zavodu za socialno varovanje na Miklošičevi cesti 20 bo z 20. nov. 1942 zopet odprto. Kopališče bo zaenkrat odprto le tri dni v tednu, to je ob petkih in sobotah ves dan od 8 do 18.30, ob nedeljah pa le dopoldne od 8 do 12. Parna kopel bo odprta samo za moške ob sobotah ves dan.

I Težko živite brez znanja modernih jezikov, zlasti italijanske, nemške in francoske. Zato se prijavite čimprej v Korepetitorij na Mestnem trgu 17-L, kjer po dobri metodi poučujemo vse moderne jezike. Vodimo začetne, nadaljevalne in konverzaijske tečaje. Honorar zmeren. — Vpisovanje dnevno od 8—12 in od 14—16.

I Starši dijakov srednjih, trgovskih, strokovnih, ljudskih šol — pošljite svoje sinove in hčerke v Korepetitorij. Dnevno pripravljamo dijake (-inje) iz vseh predmetov (razlaga, izpraševanje, naloge). Za vsakega vodimo kontrolo na šoli, katero obiskuje. Po učnem načrtu pripravljamo privatiste in one, ki ne obiskujejo redno šole. Prijavljanje dnevno: Korepetitorij, Mestni trg 17-L, od 8—12 in od 14—16.

I Razne nesreče. Anton Hrovat, 32letni delavec v Hrenovi ulici, je padel in si zlomil desnico. — Zasebnik Bogomil Samsa v Prisojni ulici si je spahnil desno koleno. — Stanko Češnovar, 46 letnik mizar, si je močno poškodoval prste leve roke. — Pavla Dernovskova, 40letna kuharica si je pri padcu zlomila desnico. — Emil Zabukovec, 8letni sin perice je na poti v šolo spodenil in si pri padcu zlomil levo roko. — Josipa Gričarja, 38letnega mestnega delavca je na mestni pristavi pri Kodeljevem ugriznil konj v levo roko. — Maša Pavčičeva, 10letna hčerka tesarskega mojstra v Mostah, se je močno urezala v levo roko.

I Uprizoritev nove izvirne slovenske opere. V soboto bo krstna predstava J. O. Dobečeve opere v treh dejanjih: »Slepa miš«. Dejanje se dogaja v naših krajih na deželi in v podeželskem mestecu. Zgodba se pleče okoli testamenta slovenskega Amerikanca in njegove dedinje, ki se mora prisilno poročiti z določenim ženinom. Značilnost dela je preprosta prisrčnost. Glavni motivi so pretežno valčki. Delo je melodiozno in prikupno. Dirigent in zborovodja je Simoniti, režiser in koreograf inž. Golovin.

Naznanila

GLEDALIŠČE. Dramat: Četrtek, 19. novembra ob 16.30: Gradbenik Solnes. Red četrtek, 19. novembra ob 15: Kralj na Betanovi. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol. — Sobota, 21. novembra ob 16: Ose nas... Izven. — Nedelja, 22. novembra ob 10.30: Snegubica. Mladinska igr. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Opera: Četrtek, 19. nov. ob 16: Don Pasquale. Red A. — Petek, 20. novembra zaprt. (Generalika) —

Sobota, 21. novembra ob 16: Slepa miš. Opereta. Krstna predstava. Red premierski. — Nedelja, 22. nov. ob 15: Slepa miš. Opereta. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

ROKODELSKI ODER. Proč od utrjujejočega nemira modernega življenja nas vede »Roksi« v tiho zatise z divjo vinko trto ovite družinske hišice, v kateri bosta živeča dva, ki sta se zedinila v ljubezni, polni nepovratnega zdravlja njunih prirodnih značajev. Ta kosček moderne idile bomo uživali prihodno nedeljo v komediji »Roksi«, ki nam jo bodo uprizorili igralci Rokodelskega odra ob pol 5. uri popoldne. — Opozarjamo, da si preskrbite vstopnice v predprodaji na dan predstave od 10. do 12. ure in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrarkova 12. l. nadst.

RADIO. Četrtek, 19. novembra, 7.30 Lahka glasba — 8 Napoved časa — poročila v italijanski — 12.20 Ploščice — 12.30 Poročila v slovenski — 12.45 Koncert sopranistke Pavle Lovsetove — 13 Napoved časa — poročila v italijanski — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski — 13.20 Operetno glasbo izvajajo orkester, vodi dirigent Petralia — 14 Poročila v italijanski — 14.15 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, sodelujeta sopranistka Draga Sok in tenorist Andrej Jare — Operetna glasba — 15 Poročila v slovenski — 17.10 Pet minut gospoda X — 17.15 Nove ploščice Centra — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Pesmi in napet — 20 Napoved časa — poročila v italijanski — 20.45 Koncert ritmo-simfoničnega orkestra Cora — 21.15 Gleda K. Finančne straže, vodi dirigent D'Elia — 21.50 Predavanje v slovenski — 22 Orkester pesmi vodi dirigent Angelini — 22.45 Poročila v italijanski.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Blewelska cesta 43; mr. Trnkoczy, ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ul. 7.

Iz Brezovice pri Ljubljani

Zalostna usoda je zadelo družino Pezdir iz Brezovice 27. Preteklo soboto se je nevarno pone-srečila pri sekanju dreves gospa Franciška Pezdir, mati g. kaplana Franca Pezdirja. Po kratkem in mučnem trpljenju, ki ga je zelo potrpežljivo prenašala, tako da ji je dejal zdravnik, da je prava mučenica, se je preselila iz doline solz in gorja v večno in srečno domovino. Objokujejo jo skrušeni mož in osem otrok, ker so z njo izgubili predobro mamo in skrbno gospodinjico. Vsem domačim izrekamo prisrčno sožalje. Zaupajte — mama vas ni zapustila — šla je domov v nebesa in čaka na vas, da tudi vi srečni prispete v svoj večni dom, kjer boste ostali vedno združeni. Pogreb rajne bo v petek ob desetih dopoldne.

S Spodnjega Štajerskega

Umrli je v visoki starosti 81 let rudarski upravnik v pokroju inž. Filip Krasnik v Trbovljah. — Na mariborskem kolodvoru je zadel kap 53letnega krojaškega mojstra Konrada Stražo iz Braslovca. — Na Teznu pri Mariboru je umrl sinček kovača Valter Zemljak.

Otroka svoje sestre rešil, pri tem se je pa sam onesrečil. Na posestvu svoje sestre v Leskovicu, občina Črešnjevec, bivajoči Leopold Bezge zasluži vso pohvalo. Na dvorišču sta se podili dve telici, ko se je domača triletna hčerka neopazno približala. Ena telica je postala vsa divja in je hotela napasti otroka. Bezge, ki je to videl, je hitro skočil k otroku in ga rešil, pri tem pa je telica njega udarila s tako silo, da so ga morali prepeljati v mariborsko bolnišnico.

Iz Hrvačke

Ustanovitev nove župnije v Zagrebu. Zagrebški nadškof dr. Stepinac, ki se na vso moč trudi za duhovno obnovo vernikov svoje škofije, predvsem pa vernikov Zagreba, je sklenil ustanoviti v Zagrebu novo župnijo. Nova župnija v Zagrebu se bo imenovala župnija Matere Božje Lurske in bo imela svoj sedež pri istoimenskem svetišču v Zvonimirovi ulici. Župnijo bodo slovesno ustanovili 6. decembra.

Delavsko naselje v Capragu. Po vzoru ostalih mest so tudi v Capragu pričeli lani graditi delavsko naselje, ki bo dobilo ime po dr. Evgeniu Kvaterniku. Dosedaj so postavili že 54 hiš, v katere so se delavske družine vselile 15. t. m.

Uničena partizanska skupina v okolici Kalnika. Hrvatsko časopisje poroča, da je polkovnik Francetič s svojo skupino uničil večjo partizansko skupino v okolici Kalnika.

Iz Srbije

Nova srbska vlada na d-lu. Poročali smo že o zadnji prenosovni srbske vlade ter o govoru njenega ministrskega predsednika Nedića o smernicah prenosovne vlade. Nedić je, kakor znano, tedaj poudarjal, da je svojo novo vladno postavil na čisto izvenstrankarsko podlago. Napovedal je, da bo strankarsko opredeljevanje ljudstva vnaprej še odločneje zatiral, kakor pa dosedaj. To svojo nalogo, poleg številnih drugih, namerava doseči z novimi sodelavci, ki dosedaj strankarsko niso bili opredeljeni, ali pa so prekinili vse zveze z bivšimi strankami. Tako sta n. pr. iz prejšnje Nedičeve vlade izpadla oba Ljotičevca kot predstavnika edinega politič. gibanja v sedanjih Srbiji, predvsem minister za narodno gospodarstvo Mihajlo Oljčan. Na njegovo mesto je prišel državni tajnik in tem ministru inž. Veselinović, ki je tudi že prej vodil izvedbo načrtnega kmečkega gospodarstva v Srbiji. Novi notranji minister Tasa Dinič, višji generalstabični oficir v p. in bivši poslanec ima nalogo predvsem organizirati notranjo fronto zaradi ohranitve popolnega mira in reda. V prejšnji vladi je Tasa Dinič zavzemal položaj izrednega komisarja za ureditev uradniškega vprašanja v Srbiji. V tem svojstvu je očistil srbski uradniški kader vseh levčarsko usmerjenih uradnikov in nastavljenec. S to nalogo se bo bavil pa še naprej tudi kot notranji minister. Na glasu je kot odločen in borben mož.

Nekaj za mlada srca

Rešil jih je

Ce bi bil Jonny Colt štil potrebo, da bi bil imel svoje vizitke, tedaj bi bilo pod njegovim imenom napisano, da je pustolovec, sekalec zlata, vitez brez gradu in podobno. Sam o sebi je najrajši dejal, da je raziskovalec in je bil res zmeraj epotoma v kako nepoznato pokrajino, ki je o njej menil, da je vredna njegovega obiska, ali da bo ondi našel kaj, kar mu bo omogočilo, da mu ne bo treba

večno taboriti v kakem nepoznanem pragozdu. Ker pa še ni bil došel do take najdbe, je Jonny dobre volje jezdaril dalje skozi svetovno zgodovino in je bil v svojem ubožstvu kar zadovoljen.

Po golem slučaju je bil prišel na cesto, ki ga je zanesla v južnoameriško republiko roparjev. Zaradi opoldanske vročine se je moral malo ustaviti in k počitku ga je vabil tudi studenec ob poti, ki je bil obdan s sočnato trato za njegovega konja.

Privzel je konja in se je vrge v enico nizkega drevesa z gostim listjem. Ležal je kake četrt ure, ko je zaslišal peketanje konjskih kopit in glasno govorjenje. Prestrašil se je in z enim samim skokom svojih dolgih nog je bil že v krošnji drevesa.

Pokrajina je bila hribovita in na klancu ceste se je med drevesi pojavila četa jazdecev, in Jonny je že od daleč spoznal vojsake, in sicer pet sulicarjev tedanjega predsednika, čigar telesna straža je

bila sestavljena iz najhujših barab v deželi. Ko so se približali, se je za urenčila bojazen skrtega Jonnyja. Tudi vojsake eta privabila senca in studenec kraj ceste. Razjahali so in se ulegli v enico tik pod Jonnyjem.

Iz njihovega živahnega razgovora je kmalu posnel, kaj da hočejo v tej samotni, od prestolnice tako oddaljeni pokrajini. Pripadniki nasprotnne stranke so se bili s svojim delovanjem spet pojavili, in general Juan Pereira, notranji minister, je zasnova načrt, da bi se jih enkrat za vselej iznebil.

In tako je poslal malo četo in teh pet nepridipravov je imelo v žepu zaporno povelje za najodličnejše voditelje nasprotnne stranke, pri čemer je četovodja režeje se pripovedoval, da je na papirju opazka »živga ali mrtvega« in da mu je senjor Juan med štirimi očmi še posebej pripomnil, da republika ne bi vedela kaj početi z živimi nasprotniki... Ti nepridipravi torej niso bili mnogo boljše od zahrbtnih morilcev in po njih obrazilih si spoznal, da so znali voditelji dobro izbirati med izvrški republike.

Medtem pa je Jonny Colt nepremično ždel v krošnji. Za politiko se ni menil in zato ga ni zanimalo drugega ko usoda teh mož, ki je za njih skrivnost zdajle tako neprostoovoljno zvedel. Brez dvoma ni lepo takole končati, vendar so že vedeli, kaj da počno, če so se v tej državi bavili s politiko. Naj pa zdaj pazijo, kako bodo glavo izvlekli

iz zanke, ki jih ogražal. Mnogo bolj neprijetna mu je bila misel, da bi opazili njegovo pričujočnost, saj je bilo kazno, da jim ne bo všeč. In medtem ko je Jonny še razmišljal o tem, se je nesreča že zgodila. Njegov konj, ki mu je bilo že dolgočas med grmčjem, je začel na ves glas rezgetati. Vojski so planili pokonci, in medtem ko sta dva tresla v grmovje, so drugi pripravili puške za strel. Koj nato ste vojsake prignala konja, hkrati pa so začeli preiskovati vso okolico in preiskava se je končala, kot se je Jonny bal, z odkritjem njegove osebe. Na surovo povelje četovodje je Jonny splezal z drevesa in je mirno zrl v oči svojih sovražnikov, ki so s pogledi kar treskali vanj. Ker ni mogel tajiti, da bi ne bil slišal njih pogovora, so vojsaki, navzlic njegovemu zatrdilu, da se za te zadeve nič ne briga, kar na kratko opravili z njim. Privzeli so ga na njegovega lastnega konja, in potem je vsa konjica, z ujetnikom vred, odjahala dalje.

Tako ravnanje je Colta ujezilo. Bil je kot svobodni človek v dno duše užaljen in je neprestano preudarjal, kako bi se izvil. Slednje si je dejal, da so ga zoper njegovo voljo prisilili, da je postal udeleženec tega spora, in da bo najbolje, če se bo tudi on vmešal v to zadevo. — Preden so sulicarji vrgli v ječo svojega jetnika v prvem kraju, ki so prišli vanj, so mu preiskali vee žepe in so hudo rentali, ko so našli le malo drobiža in drugega nič. Jonny pa je bil vesel, da je imel bankovce skrivno v podlogi obleke in v čevljih, in je mirno čakal, kaj še bo.

Ze prvi dan je spoznal, da je bil njegov jetnikar praznovoren in bebast Indio, drugi dan je izrazil iz njega, da je tudi on pripadal opoziciji in je le nerad opravljal to službo, tretji dan pa se je Jonny odločil za nasok.

Ko je ponoči razparal podlogo telovnika, da je dobil dolarske bankovce, je zjutraj namignil čuvaju, ko mu je ta prinisla koruznega kruha in umazan vrč vode. Pod obljubo molččnosti mu je zaupal, da je on. Jonny Colt, mnogo bolj mogočen mož, kot je videti. Da je prišel iz drugih držav le zato, da denarno podpre upor opozicije.

Indio ni nič kaj verjel tej pravljici, ker je bil zraven, ko so preiskovali Jonnyju žepe, pa niso našli skoraj nič denarja. To mu je tudi povedal.

Tedaj je Jonny nekam zakrllil z roko in je imel nenadoma dolar v roki. Drugi bankovec je privlekel iz vrča z vodo, tretjega pa je potegnil Indio iz nosnice. Indio je bil ves osupel in prestrašen, a Jonny je mimo drugega umel tudi take igre, da se je prerinil skozi življenje. Za tako plačilo pa je bil Indio pripravljen storiti vse za Jonnyja, ki mu je velikodušno obljubil, da bo postal minister v novi republiki. Nato je šel ječar po njegovega konja, dal mu je nekaj elabega orožja in Jonny je brz odnesel pete.

Pa ni jezdil kar tjavendan. Jonny ni bil tak človek, ki bi se dal brez kazni ujeti in si vzeti iz žepa denar. Koj je dozorel v njem sklep, da mora vse dobiti nazaj in da mu mora biti vse bogato poplačano. In — ali se ne bo najbolje maševal s tem, da bo uničil načrte sovražnikov?

Zato je, ne da bi se pomišljal, odjezdil proti posestvu, kjer je vedel, da biva najodličnejši voditelj nasprotnikov, saj je upravičeno menil, da

bodo razbojniki njega najprej napadli. Skrbelo ga je le to, da ne bi prišel prepozno. Zato je počival le toliko, kolikor se je moral ustaviti zaradi povpraševanja po posestniku.

Pri tem ni zvedel le tega, da je na pravi poti, ampak tudi to, da se je od ure do ure bolj bližal vojakom, saj se jim ni prav nič mudilo. Četrty dan divje ježe je krog polдне prijahal na posestvo. Ker je zagledal na dvorišču nekaj vojakov, ki so kockali, je zdremel kar mimo njih in je zares nepoznan prišel v hišo. A tu je naletel na nepričakovano težko.

larjev, vzal kravo in z njo odšel.

Kmet je šel domov in rekel svoji ženi: »No, pa sem prodal to presneto kozo.«

»Oh,« je rekla žena, »kjoza stoji vendar v hlevu, saj si vzela s seboj kravole.«

»No,« je rekel on, »kaj nisi pri zdravi pameti? Trikrat sem na poti srečal dijake in vsi so me spraševali, kam da grem s kozo.«

Žena pa ga je odvedla v hlev h kozi in sedaj je rekel: »Ne more biti nič drugega, kot da so bili vsi trije domenjeni in so me vsi skupaj imeli za norca.« No, kar pripravijo naj se, to jim bom pokazal — zasolil jim bom še večjo šalo, kot so jo oni meni.«

Zdaj je kmet napravil svoj načrt in neki dobri prijatelj mu je moral na njegovo posestvo posoditi sto petdeset tolarjev. Nato se je pokril z okroglim klobukom in odšel v mesto. Tam je stopil v gostilno, kamor je zahajalo največ dijakov, in dal gostilničarju petdeset tolarjev. Nato je šel v drugo gostilno, dal tamkajšnjemu gostilničarju tudi petdeset tolarjev, in končno je šel še v tretjo gostilno ter naredil tam ravno tako. Zato pa se je z gostilničarji zmenil, da naj mu nanosijo na mizo, kolikor bo le zahteval, in da naj odgovore: »Je že dobro,« če bo vprašal po računu.

Naslednjega dne se je kmet usedel v prvo gostilno in si dal prinesiti jedi in pijače, da se je miza kar šibila. Kmalu so prišli noter tudi oni trije dijaki, ki so stanovali v kolegiju nasproti te gostilne. Ker pa je bil kmet v nedeljski obleki in klobuku, ga niso spoznali. Možak jih je povabil k svoji mizi, naročal tega in one, ga in gostilničar je neprestano nosil na mizo. Končno je kmet vprašal, koliko je dolžan, pri tem pa je malo prijel za svoj klobuček. Tedaj je gostilničar rekel: »Je že dobro.« Oni trije so se spogledali, kmet pa je vstal, ko da je čisto v redu, da mu je gostilničar tako odgovoril, in šel po svojih opravkih.

Naslednje jutro je bilo spet mogoče videti kmeta, kako je, komaj da se je zdanilo, šel

Oskrbnik mu je dejal, da ima don Esteban obisk in ga ne sme nihče motiti. Prav nič se ni dal pregovoriti, češ da mu grozi velika nevarnost, in se je le zaamejal ob misli, da gospodar ne bi bil varen v svoji lastni hiši! Sele po dolgem prigrvarjanju je bil pripravljen, da bo tujca javil gospodarju, vendar s pogojem, da oloži orožje, češ da je to tudi oni gospod storil. Kazalo je, da je bil don Esteban jako previden mož. Jonny Colt je vse to sprejel in je le priganjal, da se mudi. Čim ga je oskrbnik javil, ga je sledil in kar planil v sobo.

Četovodja — saj to je bil tisti obisk — ga je na prvi pogled spoznal in koj vedel, kaj to pomeni. Don Esteban je osuplo gledal, kako se četovodja ritenski pomika proti oknu in kako je novi prišlec rinil za njim.

»Gospoda,« je vzkliknil ves osupel. A Jonny Colt ga ni niti pogledal, ampak je le grozeče motril svojega nasprotnika. »Midva sva oba brez orožja,« je zabundral, »zato je najboljša prilika, da se pomeniva. Sem, ničvrednež!«

A četovodja se je zmeraj bolj umikal. Levico je držal kvisku, desnico pa na hrbtu. Pravkar je hotel Jonny planiti nanj, ko se je pri oknu prikazala glava sulicarja, ki je pomeril s puško v sobo.

Bukefal in druge slavne živali

Bukefal je bil najljubši konj Aleksandra Velikega. Ime pomeni: »z bikovo glavo«. To je čudno, in res so dolgo razglabljali o tem, kaj naj bi vendar pomenilo to ime. Nekateri menijo, da je imel konj tako široko glavo in je bil nemara videti ko

Aleksander Veliki na Bukefalu.

(Slika je posneta po slavnem neapoliškem mozaiku »Aleksandrova bitka«. Crtkani deli kažejo poškodovane dele mozaika.)

kak bik. Drugi mislijo, da je bil brčkone tako močan ko bik, ki se upira in napada zmeraj z glavo. Vendar se dozdeva, da sta te dve razlagi napačni. Tretja razlaga namreč pravi, da je ime konj vžgano iz besede bikove glave na čelu. In po tem znamenju je dobil konj ime.

Tega slavnega konja Bukefala ni mogel nihče drug zajahati kot kralj, ker je slehernega jezdeca vrgel s sebe. O tem konju krožijo razne pripovedke, tako tudi ta, da je bil konj v neki bitki res

Babica in Metka

Babica pripoveduje, da je stara, stara, toliko je preživela, da je smrt ne mara.

Punčka mala, ljuba Metka verno jo posluša, babici mladostna leta povrniti skuša.

Sive ji lase razpleta, jih z glavnikom češe, v kodre ljubke jih navija in krog nje zapleše.

In globoke gube z lica, s čim naj jih izmije? V ljubezni se otroški k babici privije.

Tisoč vročih ji poljubov je na čelo dala: lice se je razvedrilo — guba je ostala.

(L. Seškova.)

Istočasno pa je četovodja že imel samokres v roki in ni bil več neoborožen.

»Vojsaki,« je zamrmral Jonny pobito. »Tako je,« je porogljivo pritrtil četovodja. »Vidite, da sem spet jaz tisti, ki sem nad vami! Ne vem, zakaj da vas je tisti ocel izpustil, a bo že prejel svoje plačilo. Sicer bi bil ves zadevo izvedel brez hrupa, a zdaj bo šlo pač tudi tako. Zahvalite se svoji radovednosti, če boš z donom Estebanom vred šli k vragu!«

Tedajci so zaškripala vrata. Na pragu se je pojavila deklica, ki je prestrašenih oči motrila nepremično skupino.

Le za hip se je četovodja okrenil, a to je bilo za urnega Jonnyja zadost. Kot bi trenil, je dvignil stol in ga zagnal v četovodjo, ki je omahnil na tla. V hipu zmage je moral spoznati, da je premagan. Jonny je preskočil mizo. V tej zmedii je sulicar ustrelil, a krogla je strčala nekam v steno. Koj nato ga je Jonny zgrabil za vrat in ga izvlekel v sobo. Zunaj je odmevalo peketanje konj vojakov, ki so zbežali.

Cez več dni nato je odšel tudi Jonny s posestva. Don Esteban se mu je za rešitev življenja iz dna srca zahvalil in mu hkrati izročil velik dar v denarju.

v ranah, in je kri kar curčila iz njega, a da se ni prej ustavil, dokler ni kralja ponel na varno in se je nato konj mrtve zgrudil na tla.

Komu še ni znana slavna zgodba o zvestem psu Argosu? Dvajset let je bil Odisej, knez z Ilike, odošen od doma, in ko se je vrnil, ga ni nihče spoznal. Le stari, skoraj oslepi pes, ki je nekoč živel lepo življenje in je bil zdaj prodan in je ležal na smetišču, je svojega gospodarja koj spoznal. Burno je planil k njemu in nato pri njegovih nogah poginil. — Na prelazu Sv. Bernarda v Alpah je samostan kjer imajo pse bernardince, ki rešujejo ponesrečene v tistih gorovjih. Najbolj slaven je bil bernardinski pes Bari, ki je bil 400 ljudem rešil življenje.

Obleke, ki naj izgubijo barvo

Pri Tunerigih, ki so staro barbarsko plemo, velja le tisti kot bogataši, ki ima čim več oblek na sebi. Zatorej se oblečejo ljudje, ki hočejo kaj veljati, v čim več oblek, pa če je še taka vročina. A moda pri Tunerigih ima še ta predpis, da morajo biti obleke modre in da naj se ta modra barva pozna na koži. Zatorej ni Tunerig nikoli bolj zadovoljen ko takrat, ko ima vso modro kožo. Seveda se skrbno varuje vode, da mu ne bi vzela modre barve s kože.

Neki igralec, ki ni bil slaven in ga občinstvo ni nič kaj upoštevalo, je po neki predstavi posmehljivo dejal velikemu igralcu Ludoviku Devrientu:

»Danes vam pa galerija ni prav nič ploškala.«

»Prava reč, je odvrnil Devrient, »saj sem jaz vendar igralec prve vrste!«

Po 16 letih

V Riškem zalivu je bojno ladjo bivše Rusije, »Slavo«, v prejšnji svetovni vojni potopila nemška podmornica. Čez več let nato se je estonska vlada trudila, da bi to ladjo dvignila iz morja. Ko so nekoč potapljači hodili po potopljeni »Slavi«, so videli topove še na istem mestu, kakor so jih bili takrat v bitki uporabljali. Nekoč pa se je potapljačem zadelo, da je iz ladje počil strel. Začu-

tli so nad glavami silni pritisk vode. In res se je po 16 letih sprožil izstrelek iz topa! Brez dvoma so se bili v topovski cevi razvili plini, ki so se zdaj vneli, zaradi tresenja ladje, ki so jo skušali dvigniti. K sreči je bila topovska cev nagnjena navzdol, ker so bili takrat streljali v podmornice, in se je izstrelek zaril v morsko dno.

»Oh, kako naj pa prodam klobuk za borih pet sto tolarjev, kaj ste na glavo padli?« je odvrnil kmet. Končno so mu dijaki ponudili osem sto tolarjev. Ko je kmet slišal to ponudbo, je odgovoril: »No, pa naj bo, ker ste ravno vi. Dal jim je svoj klobuk in vtaknil v žep osem sto tolarjev.«

Ko je prišel domov, je rekel svoji ženi: »Studentje so mi najprej odkupili kravo kožo, in sedaj so mi odvzeli še moj stari klobuček za osem sto tolarjev.«

Kmet je bil s temi kupčijami, ki jih je napravil v zadnjih osmih dneh, kar zadovoljen. Toda dijaki?

Vzeli so klobuček in odšli v gostilno, kjer so privratar srečali kmeta. Naročili so gostilničarju, naj jim prinese jesti in piti, in vsi trije so se potem imeli prav zelo dobro. Najstarejši je nataknil klobuk in ko so vse pojedli in popili, je prav predrzno vprašal: »Gospod gostilničar, koliko smo pa dolžni?« Tedaj je prišel gostilničar s kredito in je računal in računal, da je bilo veselje, in vse so morali plačati.

Naslednjega dne je nataknil klobuk drugi dijak, kajti menili so, da najstarejši ni znal s klobučkom prav ravnanja in ga ni prav zasakal. Tako so odšli v drugo gostilno. Toda ko je drugi dijak potem vprašal: »Gospod gostilničar, koliko smo dolžni?« je ta spet kar prišel s kredito in jim naredil masten račun.

Najmlajši dijak pa je kar naprej trdovratno trdil, da ona dva samo ne znata prav vrtni klobuka. Naslednjega dne se je torej pokril s klobučkom in in šli so v tretjo gostilno. Ko so se najedli in napili, je začel klobuk na glavi vrtni in sukati, da ga je skoraj raztrgal na drobne kosce, in pri tem je vprašal, koliko so dolžni. Toda razočaranje kljub temu ni izostalo. Gostilničar jim je naredil dolg in obilen račun in niti vinarja jim ni popustil.

Tako se je povest končala, dijaki pa vseeno še vedno upajo, da bodo nekoč dobili klobuk, ki bo plačeval njihove gostilniške račune.

»Je že dobro«

Neki kmet je imel kravo in kozo. Toda začelo mu je primanjkovati krme in nekega dne je rekel svoji ženi: »Kravo bomo prodali; danes jo odženem na sejem.« Torej je vzel kravo in odšel z njo. Toda, ko je gnil kravo proti mestu, so ga videli trije dijaki in zmenili so se, da mu bodo eno zagodili.

Ko je bil kmet približno na pol poti, mu je prišel eden tičev nasproti in rekel: »Oče, kam pa greste s kozo?«

»Oh,« je rekel oni, »kaj nisi pri pameti: moja kozo je vendar doma; kravo ženem.«

»O,« je rekel student, »potem ste se pa menda zmotili in vzeli le kozo.«

Odšel je; na prihodnjem ovinku pa je prišel spet eden od njih in rekel: »Oče, kam pa kam s kozo?«

»Oh,« je oni spet rekel, »kaj nisi pri pameti? Saj sem že srečal enega dijaka in tisti je tudi govoril tako; ampak to ni kozo, to je krava!«

»Ljubi mož,« je rekel ta, »potem ste se pa zmotili in odgnali kozo! Kadar boste drugič hoteli prodajati kravo, pa bolje pogledajte!«

Ko je bil kmet že prav blizu mesta, sta se srečala s tretjim dijakom.

»No,« je rekel ta, »kam pa greste s kozo?«

»Kaj takega!« je rekel kmet, »dva dijaka sta me že srečala in sta tudi tako govorila; ampak to je vendar moja krava, kvečjemu če bi se bil zmotil in odgnal kravo namesto krave kozo?«

»Oh,« je rekel dijak, »saj to vendar vidite, oče! Krava pa najbrž stoji doma v hlevu; kaj pa tole kozo, bi prodali?«

»Ah, no,« je rekel kmet, »če sem se že zmotil pa vzel kozo, jo bom pa pač moral prodati. Kaj pa daš zanj?«

»Pet tolarjev vam dam,« je rekel ta. To je bilo kmetu čisto prav in kupčija je bila v redu in sklenjena. Dijak je dal kmetu pet to-

A. Fogazzaro:

41

Palača ob jezeru

»Očka!« je smeje se vzkliknila Edita.
»Kaj pa je?« Steinegge ni razumel.
»Klobuk vendar!«
»Oh, saj res!...«

Ubogi stari si ga je zopet del na glavo prav v trenutku, ko je grof pozdravil Edito in ji prihajal nasproti z najbolj ljubeznivim nasmehom, kar jih je kdaj osvetlilo njegov strogi obraz.

IV.

Minil je teden dni, odkar so gostje prispeli v Palačo. Grofica Foska je trdila, da je bila prva dva dni zelo nezadovoljna zaradi pustega bratrančevega vedenja in zaradi tistih gora. Če bi v nadmestilo ne imela Marine, bi bila brez dvoma nemudoma odpotovala. Trdila je, da na tem svetu človek ne sme nad nobeno stvarjo obupati, razen nad tem, da bi bil grof Cezar enkrat počen. Zagotavlja, da se zdaj počuti tukaj kakor v nebesih. Privadili so se drug drugemu in življenje je postalo kar prijetno. Zda ni bila več v zadregi. Ves dan se je slišal njen glas, ko je hvalila Marino ali Steineggejem ali se kregala nad služinčadjo ali pa govorila sama s seboj. V tem ni bila niti malo podobna beneški dami, ki je visela na zidu v jedilnici, čeprav je trdila,

da je to njena slika. Brez dvoma jo je nekdo slikal pred tridesetimi leti, ne da bi vedela, ko je bila ob neki prireditvi oblečena kot dožinja iz petnajstega stoletja. Neko pa je razlagal grofu na dolgo in široko o političnem gospodarstvu in mu pripovedoval o anekdotah iz prestolnega mesta. Z Marino se je pogovarjal o modi in o vseh grofičah in markizah, ki jih je spoznal v Benetkah in Turinu. Hotel se je pokazati duhovitega, ji skrivati knjige, ji zamenjati rokavice in zibal čola, ko sta bila na jezeru. Nenavadno pozornost je posvečal svoji zunanosti in je hotel sestrično očarati s svojimi oblekami iz najfinejšega blaga, prirojenimi po najnovejši modi.

Steinegge, ki je kar žarel od sreče, je bil stalni grofičin spremljevalec. Grofica Foska je bila napram njemu zelo prijazna. »Žlica se spreha s skodelo,« je dejala smeje se, kadar ji je ponudil roko, da bi jo spremljal. Bila je z njim zelo domača in mu je včasih pripovedovala take zgodbe, da je bil Steinegge kakor na trnih, če je bila v bližini tudi Edita.

Zdelo se je, da se je Steinegge sprijaznil celo z Marino; morda zato, ker se je nameraval v kratkem preseliti s hčerko v Milan. Tudi Marina je bila tega vesela. Včasih je povabila Edito, da sta skupaj odšli na vrt, vendar pa se je zdelo, da Edita te naklonjenosti ni bila bogve kako vesela in se je je branila. Vedla se je napram Marini hladno, kolikor je to smela kot gost. Ne dalo bi se trditi, da je bila hladna po naravi.

Z grofico Fosko je bila zelo ljubezniva kakor tudi z grofom Cezarjem, čeprav je z vsakim občevala druge. Grof Cezar je bil z njo nenavadno ljubezniv in ni hotel niti slišati o tem, da bi z očetom takoj odpotovala. Bil je z njo mnogo bolj zaupljiv kokor z njenim očetom. Govoril ji je o svojem samotarskem življenju z neko grenkobo, ki zakriva globoke boli in ji dejal, da njegovo zdravje ni nič več tako trdno, kakor je bilo še pred nedavnim. S sorodnikom, ki sta bila z njim, pravo nasprotje, je bil neverjetno potrpežljiv. Z Marino ni govoril nikdar. Nikdar se nista niti pogledala.

Marinino razpoloženje pa je bilo spremenljivo kakor aprilsko vreme. Po cele ure je bila zamišljena in molčeča, nato pa je nenadoma postala skoraj razposajena. Včasih se je šalila z bratrancem in se spogledovala, tako da mu je zmešala glavo, potem pa ga ni pogledala več in mu niti ni hotela odgovorjati. Še nikdar ni bila tako lepa in zapeljiva. Pod bogatim vencem las, ki ji je pokrival čelo, kakor da bi hotel skrivati njene misli, so se velike oči iskrale bolj pogosto kot kdaj koli prej. Vsa njena postava je bila zapeljiva in obenem skrivnostna. Nihče ni slutil, kaj skriva v sebi.

Vsak dan so se vrstili izleti po jezeru. Navadno je pobuda za te izlete prihla od grofice Foske, čeprav se jih potem ni udeleževala. Izjavljala je, da ji zadošča potovanje po hiši. Nemaški krat je šla v kak hodnik in se ni več znašla. Klicala je tedaj Kati ali Momola. Kati je že po-

znala vse luknje, kakor kaka stara podgana; Momola pa se zlepa ni mogel znajti. Nemaški krat se je zgodilo, da se je ob grofičinem klicu oglašil s tožecim glasom kje iz podzemlja. »Že grem, blagorodje, samo ne vem, kod naj pridem do vas.«

Steinegge je bil s hčerko v tem času dvakrat v župnišču in tudi don Inocencij je prišel na obisk v Palačo. Doktorja pa ni bilo več na epregled.

Posebno vesela je bila družba, ki se je zbirala h kosilu in večerji v podzemlju. Zasmeh, šale, neslane opazke, zlobno šepetanje, smeh, kriki, godrnjanje tistih, ki so jih drugi motili pri jedi, vse to se je križalo in mešalo pod nizkimi oboki. Glas zvonca je pretrgal v hipu to zabavo. Kmalu pa se je znova začela, še hujša kot prej. Ivanka se je zaman jezila. Središče te zabave je bil navadno Momolo, ki ni znal reči drugega kot: »No, prenehajte že!« Čedna družba si ga je pošteno privoščila, nato se je začela norčevati iz beneškega narečja in se nato lotila Benetk. Tedaj pa se je oglašila Kati in vsi skupaj ji niso več mogli biti kos. Prav kmalu je vse obvladala, nato si je izbrala enega izmed njih kot žrtev, se začela iz njega norčevati in šaliti, tako da so se mu vsi ostali smejali. Ko je svojo žrtev čisto zmešala, je z naveličanim obrazom utihnila.

»Bolj se zabavamo kakor gospoda,« je včasih izjavila Fani.

Kupimo

Pisalni stroj, gromofon in plošče, dobro ohranjene ali pa v neuporabnem stanju, kupuje plača najvišje dnevne cene: »EVEREST«, Prešernova ulica 14.

Kupim močne čevlje

za 12 letnega fanta, štev. 38-39. Ponudbe z navedbo cene upravi »Slovenca« pod »Dobro ohranjeno« št. 6417.

Knjige

Sauerjevo
Italijansko-nemško slovnico, zadnje izdajo, dobro ohranjeno, kupim. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 6294.

Razno

Za rumeno korenje
prevzame vagonka in manjša naročila Gospodarska zveza, Ljubljana, Bleiweisova cesta št. 29.

Službe

Dobe:
Dekle od 25 do 40 let sprejmemo v pomoč gospodinj. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 6389.

Kuharico
samostojno, iščemo za takoj k majhni družini. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 6360.

Citajte »Slovenca«

Mehanike, ključavničarje in kleparje sprejmemo takoj. Merkur, Puharjeva 6.

Prodamo

Tulipane in krokuze originalne holandske smo dobili Sever & Komp. Ljubljana

Divji zajec!

Sadjariti škode na sadnem drevju vas obvaruje inženir Prezljevo LEPUSIN-mazilo. — Ljubljana, Wolfova ul. 2.

Kuhinjsko pohištvo

dobro ohranjeno, prodam za 800 lit. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 6390.

Štedilnike in peči

nov sistem »MERKUR«, 50% prihranka na kurivu, razne velikosti dobavlja Merkur, — Puharjeva 6.

Živali

Dve kozi, mlekarici prodam. Vel. Colnarska 15.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF

Odelavniki: 15-30, 17-30, Sloga od 14 dalje, nedelje in prazniki: 10, 13-30, 15-30, 17-30

Film poln dramatičnih motivov je

Pot vrnitve

V glavni vlogi zopet Gvula Csartos poznani iz filma »Jutrnica«, Klari Tolmay in Maria Mezey

KINO SLOGA - TEL. 27-30

Tragična ljubezen ruske velikeškinje ... Film razkošja, romantike in opojne glasbe

Fedora

Izborna igralska trojica Luisa Ferida, Amadeo Nazzari, Osvaldo Valenti

KINO MATICA - TEL. 22-41

Teška odločitev veseljaškega vdovca za nov zakon

Glas vesti

V glavnih vlogah: Renzo Ricci, Luisaella Beghi, Mariella Lotti in drugi

KINO UNION - TEL. 22-21

DARMOL
dicitura italiana
najboljše odvajalno sredstvo

GOSPODJE POZOR: Klobučarna »PAJK« strokov. očisti, preoblikuje in prebarva vse vrste klobukov po nizkih cenah. Lastna delavnica. Se priporoča Rudolf Paik, Sv. Petra c. 38

SGARAVATTI SEMENTI S. A., PADOVA

Sementi di Ortaggi, Foraggi ecc. Semena za zelenjavo, krmila itd.

Chiedere offerta. — Zahtevajte ponudbo.

Umrla nam je nepričakovano dne 17. novembra 1942, naša ljubljena žena, mama, sestra, teta in svakinja, gospa

Konjar Frančiška roj. Rekar

Pogreb blage in nepozabne pokojnice bo v četrtek, dne 19. novembra 1942, ob pol štirih popoldne iz kapelice sv. Frančiška na Zalah k Sv. Križu. Ljubljana, Hrastje, Smlednik, dne 18. novembra 1942.

Zalujoči:

Janez, mož — Ivan in Julči, otroka s sorodstvom

Sporočamo žalostno vest, da je umrl

inž. MILO JELAČIN

industrialec in častni konzul kraljevine Romunije

Pogreb pokojnika bo v četrtek, 19. novembra t. l., ob 4. uri popoldne z Žal, kapele sv. Nikolaja, na pokopališče k Sv. Križu.

Prosimo tihega sožalja.

Ljubljana, dne 17. novembra 1942.

Melita Jelačin in ostalo sorodstvo